

naš tednik

LETO XXVIII. — Številka 35 26. avgusta 1976 Cena 4.— šil. P. b. b.
Erscheinungsort Klagenfurt. — Verlagspostamt 9020 Klagenfurt

KOMENTAR:

Južna Afrika - Južna Koroška

Odmev v političnih krogih Avstrije kakor tudi v velikem delu avstrijskega časopisja na primerjavo s slikami v beograjskem dnevniku „Politika“ — tam razisem, tu policijski teror proti manjšini — je značilen.

Kancler Kreisky govori o „neznanjski nesposobnosti“, kake posledice v obliki uradnega protestnega koraka pa njegova ogorčenost, kakor pravi, kljub temu ne bo imela. Bo že vedel, zakaj ne. Mi Slovenci bi vedeli za primeren vzrok: Slike kažejo realnost in te pač nihče — tudi vlade ne — ne more zbrisati. Prav to realnost pri nas v Avstriji tako radi zamegljujejo, češ, da kalijo mir in dobre odnose le nekateri nestrpneži, ekstremisti, v resnici da je pravzaprav vse v redu in da je (molčeča) večina — tudi med Slovenci — z razmerami in s politiko v deželi kar zadovoljna.

Kolikokrat je bilo že izjavljeno, pisмено in ustno, da na Koroškem zaradi narodne pripadnosti ni nikakršne diskriminacije. To lepo zveni. V resnici je koroški Slovenec skoro vse življenje izpostavljen diskriminaciji, asimilacijskemu pritisku — v šoli, v poklicu, v javnosti in celo v krogu družine in sorodstva. Največkrat seveda na prefinjen in na zunaj nevaden način. Pogosto naš človek to diskriminacijo celo prikriva, ne govori o njej, ker se vendar boji, da ne bi doživel še hujše. Ta začaran krog je sad deset-, ja stoletne protislovenske politike.

Škocijanski policijski teror proti slovenskim mladincem je le viden del tistega, sicer bolj skritega vsakodnevnega zapostavljanja slovenskih državljanov, je potrditev pri nas veljavnega principa: Čim bolj se priznavaš k slovenski narodni skupnosti, tem manj možnosti imaš, da dosežeš tisto, kar je za člana večinskega naroda dosegljivo z navadnim trudom. Pravice in dobrine se torej delijo po stopnji narodne zavednosti.

Tudi pri nas je možno opaziti podobne težnje kot v Južni Afriki. Na primer na področju šolstva. Za razumevanje med narodnima skupinama na Koroškem najustreznejšo rešitev, obvezen dvojezičen pouk na dvojezičnih šolah, so na pritisk nemškonacionalnih sil kmalu po podpisu državne pogodbe razveljavili. Medtem po letos sprejetem novem zakonu ravnateljem na dvojezičnih šolah tudi ni več treba imeti izpita iz slovenščine. S tem je avstrijska zakonodaja storila prav to, kar je zahteval koroški Heimatdienst. Le temu pa vse skupaj še ne zadostuje; želi namreč posebne šole (Mittelpunktschulen) za Slovence. No, ali ta program ni že dosledno izpeljan v Južni Afriki? Tudi drugače bi nas Slovence radi potisnili v rezervate, zato ja

tako vehementno vztrajajo pri ugotavljanju manjšine in uporabi procentnega ključa za dodelitev pravic.

Določeni krogi radi navajajo selski primer. Zadnje nedeljo, tako piše nekdo v Kleine Zeitung, na prireditvi selskega gasilskega društva ni bilo slišati kake besede o Južni Afriki, marveč je vse tako bratsko potekalo. Bralec naj bi dobil vtis, da je na Koroškem itak vse v lepem redu. A ravno selski primer ne more ovreči naših in jugoslovanskih očitkov. Da je v Selah sožitje med Slovenci in Nemci razmeroma dobro in nezastrupljeno, nikakor ni zasluga nemških mogočnjakov, ampak je to treba v prvi vrsti pripisati prizadevanju tamkajšnjih Slovencev, tudi rajnemu županu Veliku. S selskim primerom se torej naj drugi ne ponašajo! Druge na Koroškem, kjer Slovenci nimajo besede, so razmere malce drugače, bolj južnoafriške in bodo tudi ostale naprej takšne, dokler bodo deželni in državni politiki izvrševali programe protimanjšinskih sil.

Da Jugoslavija kot sopolpisnica avstrijske državne pogodbe ne zapre oči pred razvojem na Koroškem in upravičeno zahteva rešitev problema v smislu pogodbe, tega seveda tostran Karavank nečejo sprejeti, avstrijski in mednarodni javnosti pa spet in spet dopovedujejo, da je stvar drugačna, kot trdijo zastopniki koroških Slovencev in Jugoslavija.

Deželni glavar Wagner ima jugoslovansko kritiko za „predsodke“. Tako, verjetno misli, se morda še najlažje obrani nadaljnjih in hujših očitkov. Zares veliko pomanjkanje argumentov! Njegov partijski list „Kärntner Tageszeitung“ se zateka k posebno podlim metodam (teh se pogosto poslužuje). Kratkotomalo namreč piše, da določena skupina koroških Slovencev baje ne akceptira več politike sedanjih voditeljev slovenskih osrednjih organizacij, da želi postaviti drugo zastopstvo, ki bi bilo neodvisno in nepolitično (glej, glej!).

Vsakemu Slovencu, ki je nekoliko pri pameti, je jasno, kam pes tace moli. Vladno stranko, in najbrž tudi druge, moti, da koroški Slovenci svojo pamet uporabljamo tudi v lastne politične namene in ne samo za folkloro. Tu pa je res konec diskusije!

V naši deželi je vse premalo objektivnih opazovalcev in poročevalcev. Razumljivo, zakaj. Saj vsakogar, ki odpre usta za pravično stvar, takoj udarijo po gobcu. To seveda skušajo storiti tudi s tistimi, ki gledajo na koroško dogajanje npr. z dunajskega vidika. Za nas Slovence pomeni vsak objektivni prikaz veliko moralno pod-

(Dalje na 8. strani)

Izjave Kreiskega zavrnjene

Pred kratkim je kancler dr. Kreisky namignil, da nekatere slovenske skupine želijo, naj bi bilo določeno območje na Koroškem slovensko, kar pa nemško govoreče Avstrijce skrbi, češ da bi to območje utegnulo tretjič pripasti Sloveniji. Kreisky pa je tudi močno kritiziral pisanje jugoslovanskega tiska, pri čemer je valil odgovornost na jugoslovansko vlado. V tej zvezi je predstavnik zveznega sekretariata za zunanje zadeve zavzel kritično stališče, kot nam poročajo iz Beograda.

V odgovoru predstavnika zveznega sekretariata za zunanje zadeve je rečeno, „da je dal kancler v zadnjih štirinajstih dneh o Jugoslaviji dve izjavi, ki sta v popolnem nasprotju z izjavami najvišjih avstrijskih krogov, da želijo razvijati dobre sosedne odnose z Jugoslavijo. Ti izjavi ne prispevata k razvoju odnosov dobrih sosedov med Jugoslavijo in Avstrijo, temveč lahko, nasprotno, samo škodujejo raz-

voju takih odnosov. Omenjeni izjavi pomenita nedopustljiv in žaljiv napad na Jugoslavijo in poskus, zvaliti nanjo odgovornost za posledice, ki izvirajo iz tega, da avstrijska vlada ne izpolnjuje obveznosti na podlagi državne pogodbe, iz pritiskov in drugih ukrepov proti manjšini v Avstriji. Ti izjavi vsebujejo namige na dozdevne teritorialne pretenzije Jugoslavije nasproti Avstriji in predstavljata poskus,

razpihovati staro zgodbo mednarodnih reakcionarnih krogov, da v Jugoslaviji ni svobode tiska.

Izjavi gospoda Kreiskega sta med drugim tudi v popolnem nasprotju z običajnimi normami odnosov med dvema državama. Namesto da skuša diskreditirati Jugoslavijo in valiti krivdo na Slovence na Koroškem, naj bi se kancler Kreisky in njegova vlada rajši resno zamislila nad reševanjem bistvenih vprašanj v zvezi z uresničitvijo pravic in ureditvijo položaja slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji, pravic, ki so določene z mednarodnimi akti. Še bolj čudno je to, da kancler Kreisky „deli zaskrbljenost“ s tistimi šovinističnimi in nacionalističnimi silami, ki se ne odpovedujejo svojim asimilatorskim pretenzijam do slovenske in hrvaške manjšine.

Stvar jugoslovanskega tiska je, da odgovori gospodu kanclerju Kreiskemu na njegovo obtožbo, da ni svoboden tisk. Kar pa zadeva poskuse gospoda Kreiskega, napraviti jugoslovansko vlado odgovorno za vse, kar piše jugoslovanski tisk, jih lahko komentiramo takole: jugoslovanski tisk, ki svobodno komentira vse, kar se godi na svetu, v drugih deželah, si prizadeva izražati mnenje in stališča jugoslovanske javnosti. Jugoslovanski tisk prav gotovo ni tisti, ki „podžiga ozračje“ na Koroškem, marveč to ozračje podpihuje stališče avstrijske vlade in ravnanje avstrijskih šovinistov in organov oblasti do manjšine, za kar je avstrijska vlada odgovorna pred svojo in mednarodno javnostjo, ker je odgovorna za varstvo pravic slovenske in hrvaške manjšine, na podlagi in v duhu državne pogodbe, ki še do danes ni uveljavljena, čeprav je od njene sklenitve minilo že več kot dvajset let“.

Debelem hribu pri Ivančni gori v protestnem pismu in se pri tem opirajo na dejstvo, da omenjene sile v naši državi lahko nemoteno počenajajo, kar jih je volja.

Protesti iz vse Jugoslavije

Kakor v vseh predelih Slovenije se vrstijo protestna zborovanja tudi drugod po Jugoslaviji, na katerih izražajo bratsko solidarnost s pripadniki manjšin na Koroškem in Gradiščanskem ter ocenjujejo počete naše države do manjšin, do slovenskih in hrvaških državljanov kot nevarno za mir.

Podobna protestna zborovanja se vrste tudi drugod po Jugoslaviji.

Rojaki v Sloveniji so z nami

Po vsej Sloveniji so naši rojaki hudo vznemirjeni in ogorčeni nad našim položajem na Koroškem. Zadnji dogodki v Avstriji, sprejem zakona o preštevaniu, ravnanje oblasti s slovenskimi mladinci in izpadi nemških nacionalcev so sprožili val protestnih zborovanj, o katerih slovenski časopisi dnevno poročajo. V tovarnah, podjetjih in delovnih organizacijah protestira na tisoče ljudi s transparenti in sprejemajo resolucije proti avstrijski manjšinski politiki, naslavljajo protestna pisma na avstrijsko zastopstvo, obravnavajo postopanje slovenske in jugoslovanske vlade v odnosu do Avstrije in izražajo svojo pripravljenost, podpirati naš boj za uresničitev pravic iz državne pogodbe.

Protizakonito obravnavanje manjšin

so posebno obsojali delovni kolektivi v vrsti ljubljanskih podjetij, — Slovenija ceste, Elektrotehna, Slovenija avto, ČGP Delo, pivovarna Union, Ljubljanske mlekarne in številna druga podjetja — kajti krivično, protiljudsko in protizakonito obravnavanje manjšinskih narodov v Avstriji nedvomno slabo vpliva na politični položaj v Evropi nasploh in ne le na odnose med Jugoslavijo in Avstrijo. Po njih mnenju je treba seznaniti širšo svetovno javnost z ravnanjem Avstrije. Druženopolitične organizacije občine Ljubljana-Bežigrad so v protestih omenile, da pomenita zakona in dogodki na Koroškem tudi neposredno kršitev dokumentov helsinške konference.

Proti oživelim fašističnim metodam

so protestirali posebno v Mariboru na množičnih zborovanjih, kjer so poudarili, da so na Koroškem oživele fašistične metode in opozorili na rastočo nacionalistično nevarnost v tem delu Evrope, ravnanje avstrijske policije so označile za nečloveško. Podobno ogorčenje so izrazili tudi na Ptujskem območju, najostreje so zavrnilli zakon o preštevaniu.

Poskus popolnega uničenja manjšine

Tako so ocenili avstrijsko politiko v Slovenskih Konjicah in izrekli tudi upanje, da se bo avstrijska oblast zavzela za ukrepe proti nečloveškemu ravnanju do koroških Slovencev.

Profil: dr. Holzer organiziran v KHD

Da namestnik velikovškega okrajnega glavarja ne samo rad hodi na prireditve nemškonacionalnih krogov (o tem smo v „nt“ že pisali), ampak da je celo član Heimatdienst, to ve poročati dunajski magazin „profil“, kateremu je dr. Holzer to dosedanjo tajnost sam priznal. Slovincem v Škocijanu in

V Rogaški Slatini pa so spomnili na izjavo diplomata W. Pahra o demokratičnem integriranju slovenske manjšine z nemško večino, kar praktično ne pomeni nič drugega kot poskus popolnega uničenja manjšine. Prav bi bilo, če bi se avstrijska vlada spomnila dogodkov izpred desetih let, ko je avstrijsko ljudstvo podprlo boj svoje nacionalne manjšine v Italiji.

Ne bomo ostali sami

To nam zagotavljajo udeleženci številnih zborovanj tako v Ljubljani kot na Jesenicah, na Koprskem in na slovenskem Koroškem, če izjavljajo: „Motijo se tisti, ki mislijo, da bo Jugoslavija pripadnike manjšin prepustila na milost in nemilost nečloveški germanizaciji.“

Avstrija oporišče mračnih sil

Tako so zabeležili udeleženci velikega ljudskega zborovanja na

Sin Peter in kancler Kreisky sta različnega mnenja

Te dni je bila na programu ljubljanske televizije tudi reportaža o manjšinskem problemu na Koroškem. Slike o zdaj že širši javnosti znanih dogodkov v Šentjakobu in Škocijanu so uvodoma nakazale, kakšno obeležje ima koroška stvarnost zaradi nemotene delovanja Slovincem sovražnih krogov v deželi. V oddaji so oddale svoje stališče tudi razne osebnosti avstrijskega javnega življenja kakor kancler dr. Kreisky, njegov sin Peter, univ. prof. dr. Erika Weinzierl,

ne samo tem, je sedaj vse jasno. Saj se mora Holzer profilirati posebno na občinski ravni, kjer skuša igrati važnejšo vlogo, kjer pa odločajo krajevne protislovenske sile. Ni čuda torej, da ga vidimo tako pogosto med „domovini zvestimi“ in da je bil takorekoč poklican, da nadzoruje akcije žandarmerije proti mladim Slovincem.

dr. Hans Haas in dr. Theodor Veiter. Kreiskyjev sin Peter, ki se je že javno izrekel proti ugotavljanju manjšine, tudi tokrat ni soglašal z očetovimi izjavami. Svoje mnenje so povedali tudi zastopniki koroških Slovencev (dr. Grilc in dr. Zwitter) in gradiščanskih Hrvatov.

V oddaji je bilo govora o paralelnem vprašanju Južnega Tirola. Po pisanju celovške Kleine Zeitung pa so menda Južni Tirolci opozorili Ljubljancane, da kaka primerjava med Koroško in Južnim Tirolom domala ni možna. Tu bi odgovorili: Pa kako je možna! Važno ni, ali so člani narodne manjšine na določenem upravnem območju v večini ali ne, marveč dejstvo, da gre za uresničitev v pogodbi zajamčenih pravic in da imajo možnost urgence vse države, ki so pogodbo podpisale, kar upravičuje tako ravnanje Avstrije v primeru Južnega Tirola kakor tudi postopanje Jugoslavije glede narodnostnega vprašanja na Koroškem.

Predor pod Karavankami - bližnjica do Azije

Razen Avstrije in Jugoslavije naj bi denar prispevale tudi države, ki jih zanima tranzitni prevoz čez državni ozemlji

V zadnjem obdobju je porastel promet tujih motornih vozil, ki prihajajo v Jugoslavijo v rednem tranzitnem pa tudi maloobmejnem prometu. Kot je nedavno ob otvoritvi nove hitre ceste med Hočami in Celjem dejal predsednik slovenskega izvršnega sveta Andrej Marinc, nas tudi ta dejstva še bolj obvezujejo, da moramo nadaljevati, na nekaterih smereh pa celo pospešeno graditi in dograjevati cestno omrežje, da bi preprečili nekakšno prometno izolacijo Slovenije. Vendar pa Slovenija nudi preko že začetega cestnega križa najracionalnejše rešitve za povezave na jugu Evrope in v smeri preko Jugoslavije na Bližnji vzhod. Sami pa takšnih mednarodnih smeri ne moremo graditi. Predvsem je interes številnih narodov v srednji, južni in jugovzhodni Evropi, da izkoristijo možnosti, ki jih nudi SR Slovenija.

Avstrija je izrazito tranzitna dežela

Vemo, da dejansko največji motorni promet čez jugosl. mejo doteka z avstrijske strani, saj je tudi Avstrija izrazito tranzitna država v evropskih prometnih smereh. Sedanji mejni prehodi so za tako velik porast prometa že zdavnaj premajhni in ni malo primerov, ko se turistične kolone po polžje premikajo na eni ali drugi strani.

Kot je že znano, naj bi v naslednjih petih letih v Sloveniji gradili naslednje odseke avtomobilskih cest oziroma hitrih cest: Dolgi most—Vrhnik, Črnuče—Dolgi most, predor Karavanke, mestni del hitre ceste skozi Maribor, rekonstrukcija mejnega prehoda v Šentilju, magistralna cesta skozi Celje in obalna cesta. Poleg tega namepravajo graditi tudi naslednje cestne odseke, katerih obseg bo deloma odvisen tudi od gospodarskih rezultatov ali mednarodnih posojil v prihodnjih letih: Razdrto—Fernetiči, Naklo—Ljubljana, Dolgi most—Škofljica, Pesnica—Šentilj, Selo—Nova Gorica in počasne pasove na cesti Ljubljana—Višnja gora.

Karavanški predor bi odprli 1982

Ob tej priložnosti se ozrimo po karavanškem predoru, ki naj bi ga po možnosti odprli 1982. leta. Gre tudi za to, da je v jugosl. srednjeročnih postavkah predvideno, da morajo graditi in modernizirati najprej tiste odseke, ki so dogovorjeni tako v zveznem kot republiškem merilu. Kot je poudaril tudi Andrej Marinc, je to brez dvoma cesta Bratstva in enotnosti oziroma nekateri ključni objekti in odseki te bodoče jugoslovanske magistrale.

Izdelani so že načrti, po katerih naj bi prenovili in modernizirali najbolj obremenjene dele sedanje ceste Bratstva in enotnosti od Ljubljane do Gevgelije. Obstoječe dvo-smerno vozišče (2 x 3,75 m) naj bi zamenjala sodobna avtomobilska cesta s po dvema voznima pasovima in enim zaustavnim v vsaki smeri. Predlog jugoslovanskega projekta, ki smo ga posredovali tudi mednarodnim forumom, govori o izgradnji avtomobilske ceste med Ljubljano in Gevgelijo, vendar pa projekt že vsebuje tudi izgradnjo avtomobilske ceste od avstrijske meje do Ljubljane in zvrtnje predora skozi Karavanke blizu Jese-nic.

Mreža „E“-cesta

Tudi komite za notranji transport Evropske ekonomske komisije je že potrdilo mrežo „E“ cest, v okviru katere naj bi Jugoslavija do leta 1985 zgradila 2424 kilometrov magistralnih cest. Potrebe Evrope po cestnih zvezah proti Aziji se

večajo, preko jugosl. države pa je tudi precej geografskih možnosti za uspešnejše rešitve.

Povemo lahko, da je pot od Karavank do Gevgelije preko Ljubljane, Zagreba, Beograda in Skopja najkrajša cestna zveza med zahodno in severno Evropo ter državami južne Evrope in Azije. Da bi se iz, denimo Münchna, po tej cesti prišlo do Aten, je potrebno prevoziti 2200 kilometrov. Druga zveza, preko Dunaja, Budimpešte, Bukarešte in Sofije — prav tako do Aten, je daljša za okoli 40 odstotkov oziroma 950 kilometrov.

Predor na jugoslovanski in avstrijski strani

Predor pod Karavankami bo splejan še 1,5 kilometra naprej od Hrušice, na avstrijski strani pa bo njegov izhod pri kraju Področica. S tem se je že v začetku tega leta dokončno odločilo med tremi variantami, ki so še vsele v zraku pred zadnjim premislekom. Ne bo odveč ponovno napisati nekaj besed o samem predoru. Dolg bo o-

koli 7,5 kilometrov. Dokončne načrte zanj bodo morali seveda jugoslovanski in avstrijski strokovnjaki še izdelati, vendar so že dlje znane tudi nekatere značilnosti tega dolgega predora. Upoštevajo namreč, naj bi bila računsko hitrost v predoru 80 kilometrov na uro, predor naj bi bil širok najmanj 9 metrov. Zgradili naj bi tudi takšne prezračevalne in druge naprave, ki bi omogočale normalen promet 1800 vozil dnevno v vsaki smeri.

Ustanovitev mednarodnega finančnega konzorcija

Verjetno bo nujno uvesti dislocirane mejne službe ob obeh izhodih iz predora. Tako bi na jugosl. strani hkrati nadzorovali promet čez mejo tako jugoslovanski kot avstrijski obmejni organi, podobno pa bi bilo tudi na avstrijski strani prehoda. S tem bi dosegli tudi najboljše učinek, saj bi mejne formalnosti uredili že pred predorom, drugače pa bi se lahko bali, da bi ob večjem navalu imeli kolono vozil v sedem kilometrov dolgem predoru, kar bi bilo prav gotovo nevzdržno. Kot menijo jugoslovanski strokov-

njaki, bi bilo nujno, da k izgradnji takega velikega objekta pritegnejo še druge, ne le Jugoslavijo in Avstrijo. Jugosl. stran je že predlagala ustanovitev mednarodnega finančnega konzorcija. Gre predvsem za to, da bi ob manjši denarni udeležbi Avstrije in Jugoslavije pri tej dragi naložbi konzorcij zagotovil tudi posojila raznih institucij po državah, ki že sedaj kažejo več zanimanja za bodoči predor. To pa so države, ki se jih tiče tranzitni prevoz čez državni ozemlji. Verjetno niti ni potrebno govoriti le o evropskih, ampak bi se lahko ozrli tudi po državah Bližnjega vzhoda, vse do Irana.

Če bo sčasoma urejeno financiranje del, niti ne bo treba dolgo čakati, da bi stekel promet pod Karavankami. Načrtovalci jugosl. cest se po tihem že zavezujejo, da bi morali predor odpreti 1980. leta. Pri tem predvsem opozarjajo, da bo dotlej zgrajena tudi turska avtomobilska cesta do Beljaka, ki jo bo smotrno povezati skozi Karavanke z Jugoslavijo.

Stojan Žitko

Večje zanimanje za inozemske delavce

Eno izmed znamenj, da se je avstrijsko gospodarstvo po zadnji recesiji po malem opomoglo, je večajoče se povpraševanje za inozemskimi delavci. Sicer se to povpraševanje omejuje le na gradbena podjetja in na podjetja terciarnega sektorja, toda trend po potrebi večjega števila delavcev je postal zadnja dva meseca očiten. Ne toliko v avstrijskem merilu kot pa v merilu njenih zveznih dežel.

Tako je bilo julija število inozemskih delavcev na Koroškem za 18 odstotkov višje kot pred letom dni. Pri tem je treba seveda upoštevati, da so koroška podjetja med jesenjo 1974 in pomladjo 1975 odslovila v Avstriji sorazmerno največ inozemskih delavcev. Medtem jih zaradi sprememb strukture v industriji niso do letos poletja več iskala. Za njimi so pričela šele povpraševati, ko je prišlo v zadnjih tednih do vidnejših znamenj pozitivne konjunkturo v investicijski dejavnosti in do nekam upravičeno pričakovanih novih impulsov v poletni turistični sezoni. Ta pričakovanja so vendar padla v vodo, na eni strani zaradi druginje uslug, na drugi pa zaradi zadrževane druge polovice julija in avgusta.

Za Koroško javljata Tirolska in Predarlška porast števila inozemskih delavcev, verjetno iz istih razlogov kot na Koroškem. Njihovo število je bilo julija na Tirolskem za 9,7 odstotkov, na Predarlškem

pa za 1,2 odstotka višje kot pred letom dni.

Celokupno vzeto je bilo vendar v Avstriji število inozemskih delavcev julija še vedno za 5,9 odstotkov nižje kot pred letom dni. Znašalo je 167.700. Njihov delež na celokupnem številu zaposlenih je s tem znašal 6,5 odstotkov nasproti 8,7 odstotkov leta 1973, ko je število inozemskih delavcev v Avstriji doseglo svoj višek.

Glede inozemskih delavcev v

Avstriji stojijo stvari zaenkrat še vedno tako, da je njihovo število po vzhodnih zveznih deželah še vedno nižje kot je bilo pred letom dni. Na Štajerskem je bilo julija za 2,7 odstotkov nižje, na Zgornjem Avstrijskem za 5 odstotkov, na Salzburškem pa za 6,5 odstotkov. Po poročilih tamkajšnjih uradov za delo pa je tudi po teh zveznih deželah, podobno kot na Dunaju in na Nižnjem Avstrijskem število inozemskih delavcev v naraščanju.

(b)

Vohunstvo cvete

Zahodnonemški list „Die Welt“ je udaril na dan z veliko senzacijo na področju vohunstva. Mednarodna protivohunska služba je za petami nekemu Stefanu Kucniacku. Podrobnosti glede te osebe sicer niso znane, ker jih nočejo varnostne oblasti izdati. Znano je samo, da je bila aretirana v Münchnu konec meseca julija s kovčkom. V njem so bili načrti o izdelavi najnovejšega tipa bojnega letala „Mcra“, ki naj bi ga začeli izdelovati po skupni zamisli, italijanskih, nemških in angleških izvedencev. Gre za nenavadno letalo s skrajno modernimi pripomočki za avtomatično vodenje. Letalo razpolaga tudi z radarjem. Krmilni aparat bo izdelovala nemška tovarna Messerschmitt-Bolkow-Blohm. Vohun je

hotel kovček z dokumentacijo izročiti sovjetski varnostni službi KGB. Protivohunska služba je odkrila vohuna, ker so se pogajanja za nagrado zavlekla. Vohun naj bi zahteval 18 milijonov mark zase in 20 milijonov za tiste, ki so mu izdali tajnosti o izdelavi letala. Novo letalo naj bi uporabljali v vojskah NATO (Atlantska zveza).

Plovba po tem kanalu bo vezana na bilateralne dogovore med državami vzdolž Donave. S tem v zvezi bo pri teh dogovorih Avstrija nastopala le z enim podjetjem, s čemer pričakuje, da bo lažje varovala svoje koristi v rečni plovbi med Hamburgom in deželami zahodne Azije. Končno razpolaga DDSG v tej plovbi okoli 220 ladijskih enot.

Ob vsem tem je avstrijska plovba po Donavi povezana z velikim problemom. Njegovo jedro so na eni strani številne rečne elektrarne vzdolž avstrijskega dela Donave, na drugi pa številni mostovi v območju Dunaja, od katerih največji, to je „Reichsbrücke“ se je zrušil, čeprav ni bil niti 40 let star. Dunaj je „ozko grlo“ podonavske plovbe. To milijonsko mesto ima še več nezanesljivih mostov. Pred „Reichsbrücke“ se je pred nekaj leti zrušila komaj dograjena „Neue Donaubrücke“, sedaj pa je postalo tudi očitno, da sta dva nadaljnja mostova v tako desolatnem stanju, da se lahko vsak čas zgodi, da znova kot sedaj Reichsbrücke zapreta pot plovbi po Donavi.

Facit: Kaj pomagajo Dunaju kriticke, da je vozlišče mednarodne trgovine, ko se zaradi malomarnosti pri nadziranju mostov kaj lahko zgodi, da se bo promet po Donavi spet ustavil pred vrati Dunaja.

(b)

Izstop iz SPÖ

Iz pisma, naslovljenega na Okrajno organizacijo SPÖ „Währing“ na Dunaju:

„Bis zuletzt hoffen wir, daß sich auch in Frage der slowenischen Kräfte durchsetzen werden, die die Minderheit nicht wegzählen wollen, sondern ihren Bestand und Entfaltung zu sichern bereit sind. Jedoch hat auch die SP nunmehr in der Minderheitenfrage ihre eigenen Prinzipien und Grundsätze über Bord geworfen.“

Die Minderheit soll dezimiert und dann noch weiter isoliert werden. Überdies mußten wir mitansehen, daß sogar auf so angesehene Personen wie den Präsidenten der Nationalbank Dr. Kienzl, Bildungsfachmann Dr. Gmoser und andere Druck ausgeübt wurde, der diese zwang, sich von der slow. Minderheit zu distanzieren...

Und dem tragen wir nun Rechnung und erklären unseren Austritt aus der SPÖ.“

K. SMOLLE

F. WARASCH

Kratke vesti

● SPORAZUM MED KENIJO IN UGANDO

Po vdoru izraelskih letal v Ugando, kjer so se spustila na letališču Entebe blizu glavnega mesta, je sovražstvo med Ugando in Kenijo doseglo višek; predsednik Amin je javno obtožil Kenijo, da je podprla izraelski napad na vrhovnost Ugande. Spor se je tako zaostрил, da se je bilo bati spopada z orožjem. Uganda je končno popustila, verjetno tudi pod gospodarskim pritiskom; saj je obstajala nevarnost, da ji Kenija povsem zapre prometne zveze. Poleg tega je Uganda močno zadolžena nasproti Keniji. Končno je med državama le prišlo do sporazuma, da se bodo čete umaknile z meje in da bosta državi zajamčili svobodo državljanov tujih v svojih mejah. Poleg tega se je Uganda obvezala, da bo pričela plačevati dolgove Keniji.

● V LIBANONU BOJI V HRIBOVITIH KRAJIH

Po zavzetju palestinskega taborišča Tel el Zaatar so krščanske (maronitske) čete prešle v ofenzivo v hribovitih krajih za Beirutom, kjer so se utaborili Palestinci. V borbi uporabljajo z obeh strani moderno orožje, tako tudi rakete in ročne granate. Tudi sirski vojski naj bi bila prešla v ofenzivo ter hoče zavzeti mesto Hamana. V Beirut je prispel libijski posredovalec Abul Zaid Omar Douradh, državni tajnik za zunanje zadeve. Poprej se je mudil v Damasku. Libijski tajnik za zunanje zadeve posreduje za premirje. V tej smeri gredo tudi prizadevanja predstavnika arabske lige dr. Hasana Sabrija Kholija.

● VOHUNSTVO TUDI V ŠVICI

Zvezni državni tožilec v Bernu je dal zapreti brigadnega generala v pokoju Jeana Louisa Jeanmaireja ter ga obtožil vohunstva. General je bil upokojen že proti koncu lanskega leta. Zdaj je obtožen, da je izdajal vojaške tajnosti nameščencem sovjetskega poslaništva v Bernu. Kakor poročajo švicarski listi, ni sovjetsko poslaništvo v Bernu o tej zadevi zavzelo nikakšnega gladišča.

● VELIKA BRITANIJA BO UVAŽALA VODO

V obsežnih predelih Velike Britanije še vedno ni popustila suša. Že 250 let Angleži niso doživeli takšne suše, oziroma pomanjkanja vode. Zdaj pripravljajo načrt, da bodo vodo uvažali iz Norveške, in sicer v velikih tankerjih. Vodo bodo kupovali. V Oslu menijo, da bodo potrebovali za organizacijo izvoza vode na Angleško pol leta. Tona vode bo stala 80 penijev.

MEDNARODNA PODONAVSKA PLOVBA:

Dunaj „ozko grlo“

Skoraj istočasno, ko se je dunajska „Reichsbrücke“ zrušila v strugo Donave in za nekaj tednov, če ne mesecev, zaprla plovbeni promet po Donavi, je uradna Avstrija sporočila, da bo v prihodnje v sklopu mednarodne podonavske plovbe Avstrijo zastopalo le še podjetje DDSG (Donau-Dampfschiffahrtsgesellschaft), ki je v lasti republike Avstrije. Predtem je omenjena družba kupila dve konkurenčni podjetji, ki sta bili v rokah privatnega kapitala. Istočasno si je zagotovila uradni pristanek, da bo na tem podjetju inozemska udeležba mogoča le, če ne bo presejala 25 odstotkov osnovnega kapitala.

Podržavljena avstrijska družba podonavske plovbe je s tem aktom

kot konkurente izključila podjetji COSMOS in BRANDNER, ki sta se nekaj let poskušali uveljavljati v mednarodni podonavski plovbi in ki bo po dograditvi kanala Rhein—Main—Donava postala glavna prometna žila rečne plovbe med evropskim severozahodnim in bližnjim vzhodom. Z istim aktom je bila inozemskim družbam podonavske plovbe zaprta pot do pomembnejše udeležbe na tej družbi.

Zadevni sklepi, ki so bili napravljeni na Dunaju, so zelo pretkani. Po mednarodnih sporazumih sta sicer reki Rhein in Donava reki mednarodne plovbe. Kanal Rhein—Main—Donava pa to ni, marveč je last Zvezne republike Nemčije.

Za pristno rešitev manjšinskega vprašanja

Samo popolna zagotovitev manjšinskih pravic je učinkovit in dolgoročen varnostni ukrep za miren razvoj na večjezičnih območjih

Sicer dobre avstrijsko-jugoslovanske odnose, ki so jih imenovali že tudi prijateljske in ki se vsekar stalno in dinamično razvijajo, zdaj močno obremenjuje manjšinsko vprašanje, oziroma vprašanje izpolnjevanja 7. člena avstrijske državne pogodbe. Problem vsebuje snov za resne napetosti, pogovor o njem pa se, kakor je videti, čedalje bolj zatika. Izrabiti je treba vsako priložnost, da bi ta pogovor stekel, argumenti naj delujejo s svojo lastno logiko.

Lahkomiselno ravnanje manjšinskega vprašanja v Avstriji

Včasih se sprašujemo, zakaj neki jemljejo v Avstriji manjšinsko vprašanje tako na lahko, zakaj se zadovoljujejo z zunanostmi in skušajo zadevo odlagati. Ali mislijo, da atomska doba zmanjšuje nacionalne posebnosti in jih odpravlja? Dogodki po vsem svetu pričajo, da je prav narobe res, razen tega pa natančno vemo, da gre pri prizadevanjih po razčiščenju narodnostnih vprašanj v resnici za potrebo po reševanju kompleksnih socialnih problemov, za družbeno enakopravnost, za pristna vprašanja demokracije. Kdor hoče nacionalna vprašanja pod praporom „modernih časov“ „obzirno“ zadušiti in nacionalne manjšine „prijazno“ asimilirati s sveta, ta se ne bo mogel izogniti očitku, da nima urejenega odnosa do demokracije in da nima realistične zgodovinske perspektive.

Popolna rešitev narodnih vprašanj v Jugoslaviji

Nekakšen nesporazum mora biti razlog za pogosto domnevo, da jugoslovanski komunisti zaradi svoje ideologije in prakse, ki presega nacionalne meje, nimajo „notranjega razmerja“ do tančin manjšinske problematike. Jugoslovani seveda nikakor niso pod vplivom tistih predstav, ki ob popolni simplifikaciji marksističnega internacionalizma upoštevajo zgolj optiko, v kateri dobi vse, kar je „narodno“, groteskne, lažne poteze. Kaj je nacionalizem, vejo. Borijo se proti njemu in ga odklanjajo. Ena izmed specifičnosti jugoslovanske socialistične revolucije v dneh narodnoosvobodilnega boja je bilo prav diferencirano, izdelano, tako rekoč intimno razmerje do narodnostnih vprašanj. Federativna državna ureditev je naravna posledica tega in pomeni temelj popolne rešitve nacionalnih vprašanj na jugoslovanskih tleh, na katerih živi več narodov in narodnosti.

Predrzno postopanje v Avstriji z zgodovinskimi dejstvi

Prav tako osupljivo je, s kakšno lahkoto — da ne rečemo predrznostjo — ponekod v Avstriji ravnaajo z zgodovinskimi dejstvi, kadar argumentirajo proti slovenski manjšini na Koroškem. Tako praznujejo tisočletnico Koroške, ne da bi upoštevali, da je Koroška obstajala tudi že prej — pod slovenskimi knezi. Dejstvo, da se je pretežno slovenska dežela v 150 letih spremenila v pretežno nemško, pripisujejo „naravnim asimilacijam“ — ne da bi sploh omenili načrtno in z nacionalistično strastjo izpeljano germanizacijo in proslulo „težnjo k Jadranu“. Kako trdno verujejo v

„Vindišarstvo“ uporabljajo za ceneno politično podtikavanje

nezanimanje in neinformiranost širše javnosti, dokazuje tudi dejstvo, da skušajo eno izmed najbolj okorno konstruiranih slepil vedno znova prefunkcionirati v resnico — namreč „vindišarstvo“. Staro nem-

ško besedo za „slovensko“ uporabljajo zdaj za ceneno politično podtikavanje: „vindišarji“ naj bi bili tisti Slovenci, ki se zavzemajo za „nedeljivo Koroško“... Skoraj vedno se pogovor konča tam, kjer se razumnost umakne iracionalnemu: pri tistem umetno gojenem in vzdrževanem „prastrahu“, da bi Jugoslovani lahko „spet prišli“, če bi dovolili zunanja znamenja slovenstva na Koroškem, na primer dvojezične napise. V bistvu sramotni izraz „prastrah“ bi bilo spričo določenih pristanj na Koroškem še mogoče odpustiti, toda vedno znova ga „dokazujejo“ s tako imenovanimi zgodovinskimi izkušnjami — toda katerimi?

Plebiscit izpadel proti Jugoslaviji

Udobno se izogibajo priznanju neizpodbitne zgodovinske resnice: da je po razpadu monarhije vsem nekdanjim avstrijskim narodom uspelo uresničiti nacionalne združevalne programe, samo Slovincem ne; da so dogodki do leta 1920 služili samo temu legitimnemu cilju, namreč politični združitvi Slovencev; in da je plebiscit 10. oktobra 1920 izpadel proti Jugoslaviji zato, ker so Koroško prestilizirali v vprašanje avstrijskega „biti ali ne biti“, ker je Italija iz znanih razlogov storila vse, da bi novi jugoslovanski državi preperečila nacionalno „kompletiranje“ na njenih zahodnih mejah in končno, ker so se koroški Slovenci odločali med komaj ustanovljeno zaostalo kraljevino in socialdemokratsko naravnano republiko.

Jugoslavija sopodpisnica državne pogodbe

Nadalje v Avstriji očitno tudi neradi slišijo, da so jugoslovanske čete prišle na Koroško v tistih pomembnih majskih dneh leta 1945 kot del zavezniških čet in da so v korakale v enega izmed nacističnih gauov, da bi pomagale osvoboditi Avstrijo. In kdo je pripravljen spoznati, da je bila Jugoslavija povsem upravičena zahtevati priključitev dvojezičnega ozemlja na Koroškem matični deželi — analogno z zahtevo po priključitvi slovenskega ozemlja v nekdanjem italijanskem primorju — in priznati, da so na avstrijski strani obljubili popolno zaščito in nemoten razvoj slovenske manjšine na Koroškem, preden se je Jugoslavija v vsej formi odpovedala teritorialnim zahtevam, sopodpisala avstrijsko državno pogodbo in s tem priznala nedotakljivost avstrijsko-jugoslovanskih meja?

Jugoslavija odklanja politiko sile

Navsezadnje je upravičeno tudi vprašanje, ali nima v Avstriji nihče poguma reči tistim, ki trpijo za „prastrahom“, da v pohelsinški Evropi nihče ne more ne najaviti ne izvesti zahtev po teritorialnih spremembah, ne glede na to, kakšne razloge bi za to imeli? In ali je tistim, ki kujejo dobičke iz „prastrahu“, že kdo kdaj povedal, da je neblokvska Jugoslavija ena izmed tistih držav, ki so odklanjanje politike sile in načelo teritorialne integritete povzdignile v najvišji postulat politike?

Sicer pa bi moral vsakdo vedeti, da je samo popolna zagotovitev manjšinskih pravic učinkovit in dolgoročen varnostni ukrep za miren razvoj na večjezičnih območjih; le kjer probleme zares rešujejo, ne nastajajo novi.

Dva manjšinska zakona

Trenutno sta v ospredju zanimanja dva avstrijska zakona. Nastala sta, kakor trdijo, na podlagi „zgo-

dovinskega kompromisa“ med tremi parlamentarnimi strankami. Gre za zakon o posebnem štetju in zakon o pospeševanju manjšine. Toda na čigav račun je prišlo do „konsensa“?

Povsem jasno je, da so se zedinili zgolj o minimumu, ki so ga nemško nacionalni koroški krogi še pripravljali akceptirati. S tem sta bili izpolnjeni temeljni zahtevi koroškega Heimatdiensta, organizacije, za katero koroški Slovenci na podlagi 5. odstavka 7. člena državne pogodbe zahtevajo prepoved. Prva je zahteva po „ugotavljanju manjšine“, pri čemer spričo izkušenj z doslejšnjimi ljudskimi štetji, ki so vsakokrat povzročila „statistični genocid“, trdno in upravičeno računajo, da bi socialna in gospodarska inferiornost koroških Slovencev in latentni psihološki teror šovinističnih sil ob takšnem preštevanju pripeljali do ponovnega decimiranja Slovencev, do „etnocida“, kakor je to formuliral Theodor Veiter. Druga izpolnjena zahteva je zahteva po uveljavitvi 25-odstotne klavzule pri uvedbi u-

krepev za zaščito manjšine; ta zahteva ima en sam cilj — dvojezično ozemlje omejiti na majhne obmejne „rezervate“. Manjšinski sosveti, ki jih predvideva pospeševalni zakon in o katerih iz neznanih razlogov trdijo, da so najboljše, kar je glede manjšinske zaščite najti v Evropi, se kaj kmalu izkažejo kot institucije, ki naj manjšinskim političnim organizacijam polagoma odvzamejo predstavnisko vlogo; razen tega bi bili sosveti zgolj izvedbena pomoč za neko politiko, ki ne bi bila njihova, saj bi člane imenovala vlada — in jih tudi odstranjevala, če se ne bi držali od vlade predpisanih pravil.

Po katerem načelu se je borila Avstrija, ko je šlo za Južno Tirolsko?

V prostoru visi vprašanje: ali ni edini pristni kriterij za ocenjevanje neke manjšinske politike ocena prizadete manjšine same? Po tem načelu se je vsekakor ravnala avstrijska vlada, ko se je borila za pravice nemško govoreče manjšine na Južnem Tirolskem. V koro-

škem primeru so to načelo opustili. Stališča manjšine niso upoštevali, pač pa stališče tistih sil, ki proti manjšini nastopajo. Resno bi se morali vprašati, kje so miselni viri za ta dvojna merila in za to dvojno moralo — v leglih „herrenvolka“? Če nazadnje postavimo manjšinsko vprašanje v Avstriji v širši evropski prostor, potem se nam po eni strani kaže kot problem, katerega rešitev zagotavlja mednarodno obvezen in veljaven dokument, kar ima svoje posledice, po drugi strani pa kot problem, ki zadeva v substanco odnosov med neko nevtralno in neko neuvrščeno državo sredi politično ne ravno nekomplirano urejenega kontinenta. Vse to nalaga obveznost za iskanje takšnih rešitev, ki se bodo izkazale kot pristne, ne pa kot slepila. Zaradi dobrega razmerja med Avstrijo in Jugoslavijo na skoraj vseh drugih področjih in zaradi izredno velikega pomena, ki ga je treba pripisovati nemotnim meddržavnim odnosom v tem delu Evrope, bi se splačalo ravnati v tem smislu.

Slavko Fras

Tesla - „poslednji med pionirji“

V SPOMIN IN POČASTITEV VELIKEGA LIČANA SO AMERIŠKI ENERGETSKI INŽENIRJI USTANOVI- LI IZUMITELJSKO NAGRADO Z NJEGOVIM IMENOM — EDEN IZMED MOŽ, KI SO POLOŽILI TEMELJE NAŠI SEDANJI IN BODOČI CIVILIZACIJI

V zadnjem času so v ZDA obujali spomin na Nikolo Tesla, ameriškega znanstvenika, ki je že za življenja zatonil v pozabo. Spomine nanj so obujali tisti Američani, ki znajo ceniti take vrednote: ameriški inženirji, ki delajo v energetski industriji, so Tesli posvetili svoj redni letni sestanek in ustanovili izumiteljsko nagrado z imenom tega „zadnjega med pionirji“, ki so postavili temelje današnje industrijske civilizacije.

Seveda si ne smemo delati iluzij o tem, kako daleč sega tako obujanje spomina: živimo v času, ko je človeška slava, tako kot vse drugo, sprva bleščeča, potem pa brž zatone za obzorjem in izgine iz spomina, vsekakor še nagleje kot v Teslovem času. Niti en sam časopis pa ni zabeležil tega prizadevanja ameriških inženirjev, ki so več dni zborovali v newyorškem hotelu Statler Hilton, malo stran od kraja, kjer je Tesla leta 1943 umrl osamljen, tako kot je tudi živel.

Teslove misli bo mogoče realizirati okoli leta 2000

Nikola Tesla je bil mož — za takega velja v očeh ameriških energetskih inženirjev, ki danes govore o sebi kot o njegovih dolžnikih — katerega takle časopisni molk ne bi prav nič motil. Ta naš veliki Ličan, kot ga danes opisujejo ameriški poznavalci te tematike, je bil človek, ki je bil hkrati v kar največji meri vnet za Ameriko, obenem pa tudi razpoložen proti njej. Iz vseh teh opisov je razvidno, da Tesla niti v eni od držav takratnega sveta ni mogel uresničiti svojih zamisli, ki so bile na nekaterih pomembnih področjih tako velikanse, da jih bomo, kot pravi znani futurolog Khan, realizirali šele neke okoli leta 2000. V ZDA pa si je človek že takrat kot tudi danes, lahko ustvaril slavo le, če je premogel še talent — da komercializira vse take ideje. Takega talenta pa Tesla bodisi ni imel ali pa ni hotel imeti.

Energetska zgodovina pred Teslom in po njem

Kot sledi iz vseh teh opisov, ni pretirano, če energetsko zgodovino sveta razdelimo na čas pred Teslo in čas, ki mu je sledil. Da-

nes, ko velja elektrika za dano resnico, tako kot zrak, se ni lahko vživeti v čase, ko so Tesla imeli — kljub industrijskemu entuziazmu, ki je vladal v ZDA v osemdesetih letih — za nekolikani „prismuknjene sanjača, ki nas hoče prepričati, da mest v prihodnje ne bomo več razsvetljevali s plinom in kito-vim oljem“. Električna energija je bila v Teslovih časih še v svoji kamni dobi: niso še poznali strojev, ki bi jih gnal elektromotor, pa tudi niso vedeli, kako bi to energijo lahko posredovali dalje od kraja, kjer je nastajala. Že leta 1893 je Tesla v Franklinovem inštitutu takole prepričeval poslušalce: „Napočil bo čas, ko bo udobje, morda pa tudi sam obstoj človeka odvisen od elektrike.“ In potlej je Tesla v taistem predavanju še pojasnjeval svoje najpomembnejše ideje, ki so aktualne tudi danes — sredi energetske krize: zakaj, se je vprašal Tesla, razmetavati material, kaj bo, ko bomo posekali gozdove in izčrpali premogovnike. Človek se bo moral usmeriti k energiji brzic, geotermalnih voda, plime in valov, da bi se dokopal do energije, ki jo potrebuje za osvetljevanje, ogrevanje in obratovanje strojev v tovarnah.

700 patentov Nikole Tesle

Teslovega deleža k uresničevanju teh ciljev ni lahko pojasniti. Če bi samo naštel imena Teslovih 700 patentov, bi za to potreboval ves čas, ki mi je odmerjen,“ je na simpoziju dejal Frank Jenkins, inženir Duke Power Company. Zato so se ameriški opisovalci Teslovih zaslug, ki si jih je znanstvenik pridobil za svet elektrike, omejili na tiste iznajdbe, brez katerih električna energija sploh ne bi mogla postati to, kar je danes, na iznajdbe, ki jih lahko upravičeno ocenimo kot ključni prispevek k preobratu v zgodovini energetike.

John White, inženir Western Electric je dejal: „Preden sem se odpravil na ta simpozij, sem za zabavo preštel elektromotorje v svoji hiši. Naštel sem jih 42, najbrž pa sem kakega še izpustil.“ Govornik je tako popeljal poslušalce na brezmejna področja industrije, ki temelje na 30 milijonih elektromotorjev z jakostjo 400 milijonov KM — toliko jih je danes v ZDA — pri čemer pa se kljub raznim novostim „osnovni koncept teh elektromotorjev — v primerjavi s tistim, kar je odkril Tesla — ni spremenil“. Odkritja pa segajo celo v Teslove študentske dni v Gradec, ko se je prof. norčeval iz svojega študenta, ki je trdil, da je mogoče revolucionarno spremeniti električno napravo, kupljeno v Parizu; to napravo so uporabljali bodisi kot dinamo bodisi kot motor. Tesla je pozneje iz Pariza odpotoval v New York k Edisonovi družbi, toda konflikt iz Gradca ga je spremljal tudi tja: tudi veliki Edison je bil nasprotnik Teslovih zamisli o večfaznem izmeničnem toku.

Električna vojna: Teslova zmaga

Ta spopad v zgodovini ameriške znanosti, znan kot „električna vojna“, se je končal s Teslovo zmago, ko so graditelji centrale na Niagari po dolgih raziskavah ugotovili, da ni moči premostiti težav pri transportu električnega toka, katerega zagovornik je bil Edison. Naročili so dva generatorja izmeničnega toka po Teslovem patentu in ju aprila 1895 vgradili v centralo na Niagarskih slapovih.

Teško bi bilo oceniti izid tega dvoboja med velikanoma vede o elektriki. „Teslov sistem je dal električni energiji geografsko svobodo, omogočil je proizvodnjo energije tam, kjer je to najbolj ekonomično, in jo prenašati na kraje, kjer je potrebna,“ pravijo danes ameriški ocenjevalci.

Ena ali več umetnih lun

Futurolog Khan pravi, da bo okoli leta 2000 ves planet dovolj osvetljen — svetlobo naj bi dajala (Nadaljevanje na 8. strani)

Pismi bralcev:

RESNICA IN LAŽ

Ko so vprašali mladega Ogra, begunca, zakaj je pobegnul iz svoje dežele in kaj ga je doma najbolj odbijalo, je izjavil, da je bila to zlaganost in hinavščina onkraj „železnega zastora“.

Podobno sodbo bo izrekel tudi marsikdo, ki pozna na eni strani bučečo samopohvalo o privilegijih manjšine in dobrotah, katere uživa in na drugi strani dejanski položaj manjšine. Med besedami in dejanji pač leži ves prepad, prepad lažnjivosti.

Kdor si je bil doslej še v dvomih, so mu odprli škocijanski dogodki oči. A diskriminacija Slovencev gre dalje, čeravno bolj natihoma. Kot Slovenec si povsod in vsak čas izpostavljen možnosti, da se drugi zaletavajo vate. Kakor danes po opravilu v Potočah.

Ko je bila božja služba končana in so se ljudje razhajali, se je znašla tu in tam še gruča znancev, ki so se po domače med seboj pogovarjali. Kar se spravi na tako skupino neznan surovež, ki jih začne zmerjati: „Was tut's denn da windisch quatschen! Geht's obe nach Jugoslawien!“ Torej ima Brandstallerjeva vendar prav, da smo „Tujci v domovini“.

Nato je šel neznanec dalje in zagledal sveženj lista Nedelje. „Was ist denn das? Das ist Jugoslawisch! Versteh i nit.“ Nato je začel kritizirati opravilo v cerkvi, da je bilo premalo nemškega petja, oče naš v slovenskem jeziku! Šele sedaj, ko je videl, da nima dosti ljudi na svoji strani in se je zbal morda, da bi ne slišal kake gorke, se je umaknil.

Kdor je odprl Volkszeitung današnje nedelje, 22. avgusta, je bral na strani pet: „Festgefügte, blühende slowenische Minderheit in Kärnten.“ V Potočah smo pa zvedeli spet jasno in golo resnico. In vendar bodo listi jutri spet pisali: Slovenci živijo „im Schlaraffenlande“!

Suha, dne 22. avgusta 1976.

KOROŠKA POLITIKA BACHER IN FERRARI ZELO AKTIVNA

V preteklih dneh mi je padla v oči aktivnost koroških politikov Bacherja in Ferrarija, ter sem si zabeležil tole:

Večina naših politikov je bila v preteklih tednih na dopustu. Za namestnika deželnega glavarja Bacherja letos ni časa za dopust. Kajti Koroška je v nevarnosti! Dogodki v Škocijanu so to jasno pokazali, da preti „rdeča nevarnost“, „eine kommunistische Unterwanderung“ — kot pravi sam Bacher v Kleine Zeitung.

Naj naštejemo nekaj primerov, ki pričajo o Bacherjevi aktivnosti v zadnjih tednih:

8. avgusta je moral v Škocijan, da je razložil Koroščem, kako važno je, da se prav v današnjem času odkrivajo vojni spomeniki.

Naporen je bil za Bacherja teden po dogodkih v Škocijanu. Že kar v ponedeljek se je moral v VZ zahvaliti „orožnikom za njihovo izvrstno opravljeno službo“. Nato se je čutil dolžnega, da je v obliki pisma za bralce (Kleine Zeitung, 9. 8. 76) povedal Koroščem, kaj vse je kot „očividec v Škocijanu“ videl in doživel.

Ja, in potem je še tisti dunajski KURIER pisal tako „enostransko in neobjektivno“ o Škocijanu. Kurierju je odgovoril v odprtem pismu (naj vsi Korošci vedo, da Bacher ne spi, kadar je Koroška v nevarnosti)!

No, nato pa je še PROFIL (ti dunajski lažnivci!) prinesel neke skurne slike o Koroški. Tudi v tej zadevi je takoj zavzel jasno stališče in izjavil v VZ (19. 8. 76), da so te slike „neokusne in obrekovanje koroškega prebivalstva“.

Jožko Wrolich

Spomini na nadškofa dr. Rohracherja

(PRIPOVEDUJE SELSKI ŽUPNIK ALOJZIJ VAUTI)

Na blagopokojnega nadškofa dr. Rohracherja me vežejo lepi in hvaležni spomini.

Po svoji novi maši, 23. julija 1911, sem več tednov v Št. Lenartu pri sedmih studencih nadomestoval svojega rojaka Andreja Sadjaka za časa njegovega dopusta, začetka oktobra pa sem se vrnil v Celovec, da dovršim zadnje leto bogoslovnih študij. Istočasno so seveda tudi novinci stopili v prvi letnik. Med njimi je bil tudi simpatičen fant iz vzhodne Tirolske Andrej Rohrach. Novi bogoslovci so se takoj podali h krojaču, da je vzel mero za talarje in v par dneh je talarje izgotovil in označil z imeni, da je vsak prejel svojega. Velika veselost in smeh je nastal, ker je bilo ime na enem napisano Rochacha namesto Rohrach. Nove bogoslovce so drugi v času do Uršulskega jarmaka „pohobvali“. Ko je že nosil talar, so ga prijeli, položili na šolsko klop, ga parkrat sem in tja potegnili. Zdaj je bil inštaliran za bogoslovca, zdaj so postali vsi kolegi. Akoravno sva bila z Rohracherm torej kolega, me je le vikal in se mi kot duhovniku pri pozdravu vselej odkril.

Ne spominjam se, da bi se bila po letu 1912 še kje videla. On je nadaljeval študije in postal pomožni škof, jaz pa sem po kaplanovanju v Št. Jakobu in Pliberku preko Podljubelja postal dušni pastir v Selah. Na birmi v Šmarjeti 7. junija 1935 sem ga povabil, naj po končanih vizitacijah pride na oddih v Sele in se je temu vabilu z veseljem odzval. Od 12. do 23. septembra, torej 11 dni, mi je bil ljub gost, prijeten družabnik in koristen učitelj, jaz pa sem bil njemu učitelj slovenskega jezika. Nekoč sva se podala na daljšo pot po župniji. Takrat še ni bilo v Selah toliko cest kot sedaj. Šla sva dol v graben in navzgor na Ravno, dalje do Travnika in potem zopet navzdol do Mlečnikove žage, kjer sva se v gostilni okrepčala za nadaljnjo pot preko Luznerja domov. Ljudem je zelo ugajala njegova preprostost in prijaznost. Molitve brevirja je opravljal v cerkvi, ob toplih sončnih

Ker iz preteklosti vemo, da Korošci znajo ceniti podobne aktivnosti „v manjšinskem vprašanju“, se je bati, da bo Bacher naslednji deželni glavar!

Vodja svobodnjaške stranke, ki je istočasno šef oddelka za tujski promet pri deželni vladi, ni nič manj aktiven. Toda ne kot „turistični referent“! Kamen spotike mu je manjšinski šolski zakon, saj je pred kratkim izjavil v televiziji, da ga bo treba spremeniti. Boji se za nemške šolarje, ki obiskujejo pouk pri slovenskih učiteljih.

Prav malo zanimajo Ferrarija problemi tujskega prometa na Koroškem. Pred kratkim je izšla statistika ÖFWV, ki pove, da je v prvi polovici letošnjega leta naraslo število prenočevanj v Avstriji za 5,3 odst. Vse dežele so javile naraščanje tujskega prometa, samo na Koroškem je bilo v istem obdobju za 6,1 odst. manj prenočevanj kot lansko leto. Ta porazna bilanca Ferrarija očitno ne zanima, za njega je zlasti važno, da se čim prej uvede „čisto nemški pouk“!

Primeri kažejo, da naše politike prav malo zanimajo gospodarski problemi Koroške. Politik, ki hoče na Koroškem uspevati, mora biti zlasti iniciativen „v manjšinskem vprašanju“!

P. S.: Statistika ÖFWV objavljena tudi v VZ (19. 8. 76) pod „Kärnten Schlußlicht!“

popoldnevih pa je tudi rad legel na tla na travniku nad cerkvijo in občudoval lepoto gorske narave in hvalil Stvarnika. 30. aprila 1939 je škof Andrej opravil vizitacijo in birmo na Žihpoljah. Še sedaj hranim sliko te slovesnosti. Škof in jaz sva obdana od birmancev, moje roke se oklepa moja desetletna nečakinja Zofka, tudi birmanka.

Pest brezverskega hitlerizma pa je postajala vedno bolj trda. Občutila sva jo oba, vsak po svoje. Julija in avgusta 1940 sem bil v zaporu, nato sem moral Koroško zapustiti. Leto 1943 pa sem prebil v preiskovalnem zaporu v Celovcu. Celo leto je trajalo, da so zbrali kaj obtožilnega za mojo obtožbo. Tik pred Božičem sem dobil v roke obtožnico in sem pismeno dal svojemu odvetniku dr. Streitu gradivo za zagovor. Obravnava je bila določena za konec januarja v Gradcu. Že so me pred odhodom vtaknili v odhodno celico. Kako bo, kaj me čaka, ali bom sledil svojim obglavljenim faranom, koliko let zapora me še čaka, ali me pošljejo v Dachau... Taka ugibanja so me mučila. Kar zarožljajo ključki in stražnik me povede v govorilnico. Presenečen zagledam škofa Rohracherja in generalnega vikarja Kadrasa. V četrte ure razgovora, gajnjen od nadpastirske skrbi zame, sem potolažen in osrčen postal miren in vdan v božjo voljo, odslej bil optimist, da se bo vse dobro izteklo. In res se je! Pri obravnavi

v Gradcu sem bil oproščen in bil teden dni pozneje že na svojem službenem mestu na zgornjem Štajerskem.

Ko so me pa isto leto oktobra spet prijeli in sem bil v Berlinu od zloglasnega krvnika Freislerja obsojen na štiri leta, smo na maršu iz kaznilnice Straubing proti Dachau doživeli v mestu Freising konec vojne. Po treh tednih nas je tamkajšnji župan dal odpeljati v Avstrijo. Prispeli smo v Salzburg. Prvo noč smo prebili v baraki za bolne konje. Naslednje jutro sem se napolil v mesto in pozvonil v pritličju škofovskega dvorca. Bil sem seveda shujšan in po zunanosti duhovniku nič podoben. A ko sem povedal, kdo sem, se je škof Andrej razveselil moje rešitve in takoj odločil: Pri meni ostanete! Kakšna srečna sprememba! Prej zapornik — sedaj prost. Prej sestradan — sedaj pri škofovi mizi! Prej odurni stražniki — sedaj ljudomil škof, znanec iz mladih let! Iz puščave sem dospel v raj!

Enajst dni sem bil njegov gost, ravno toliko, kakor pred 30 leti on moj. Opravki so ga klicali v Celovec in vzel me je s seboj; tudi izgnanega župnika Petriča iz Št. Ilje. Srečno smo se pripeljali v Celovec. Tam sva se poslovila, se zadnjikrat videla. Hvaležno sem se ga pogosto spominjal, posebno sedaj ob njegovi smrti. Bog daj, da se z njim nekoč snidem v nebesih!

Kolonija likovnih skupin v Seliščih

Pod pokroviteljstvom ZLSS so se letos že v tretje zbrali slikarji-samorastniki v Veberičevi domačiji v Seliščih pri Vidmu ob Ščavnici pri Radencih, v enem najlepših in slikarsko najbolj privlačnih predelov Slovenije.

Da za to slikarsko kolonijo ne vedo le tisti, ki jim je v večji ali manjši meri v breme, prebivalci Selišč namreč, ki s svojo požrtvovalnostjo pravzaprav šele omogočajo oziroma zagotavljajo izpeljavo kolonije, ampak da si je že zdavnaj pridobila ugled in sloves po vsej slovenski zemlji, dokazuje dejstvo, da so se letošnji udeleženci slikarske kolonije zbrali iz vseh predelov Slovenije: iz Prekije, Dolenjske, iz Prekmurja ter Krasa in Notranjske. Prvič so v svojih vrstah lahko pozdravili tudi rojaka iz Koroške, Karla Vouka, ki ga je poslala Krščanska kulturna zveza v Celovcu.

Namen slikarske kolonije je jasen: s slikarskim delom, združenim z likovno-vzgojnim procesom, pri katerem sodelujejo poklicni u-

metniki, umetnostni zgodovinarji in pedagogi, ki spremenijo kolonijo v neke vrste likovno šolo, naj samorastniki izhajajo obogateni in zrelejši.

Konkretno: najrazličnejša predavanja, kot npr. „Razvoj evropskega krajinskega slikarstva“, „Slikarske tehnike“, „Portret in njegova kompozicija“ ali „Vsebina in tehnika v slikarstvu in umetnini“, da jih navedem le nekaj, ali pa vmesne kritike nastajajočih del s strani strokovnega mentorja Danijela Fuggerja, po rodu Korošca, bivajočega v Ljubljani, povedejo amaterja na nove nivoje oziroma v atmosfero, ki jih doslej niti slutil ni, in mu na ta način povečajo umetniško obzorje.

Brezdvomno pa je kronanje kolonije zaključna kritika nastalih del, ki jo vodi umetnostni zgodovinar dr. Cene Avguštin.

Seveda bodo nastale slike tudi razstavljali po vsej Sloveniji, žal pa točnih terminov še ne moremo sporočiti.

Seminar KSŠ na Dunaju

Klub slovenskih študentov na Dunaju bo prireditel od 6. do 10. septembra svoj tradicionalni počitniški seminar, ki bo letos v Goseljni vasi ob jezeru v počitniškem domu organizacije „Kinderland“ — Junge Garde.

Letošnji seminar je namenjen široki informaciji slovenske študira-joče, dijaške in ostale mladine o temeljnih vprašanih koroških Slovencev.

Prijave sprejema KSŠ na Dunaju, Mondscheingasse 11, 1070 Dunaj, telefon 0 222 - 93 59 364.

Ugodna priložnost dodatnega zaslužka!

- IŠČEMO
- SNAŽILKO

Plača po dogovoru.

Interesenti naj se obrnejo na POSOJILNICO CELOVEC, Bahnhofstraße 1, 9020 Celovec, tel. 0 42 22 - 82 1 29.

Uradne ure: od ponedeljka do petka dopoldne: od 7.30 do 12.00; popoldne: od 12.30 do 16.00.

Opravljamo vsa INŠTALACIJSKA DELA za centralno kurjavo — vestno in v najkrajšem času. Pogovorite se z nami — Vaše inštalacijske probleme deponirajte na upravi „nt“. Takoj bomo poslali strokovnjaka.

Šolske knjige v knjigarni „NAŠA KNJIGA“

Šolske knjige za novo šolsko leto lahko že sedaj naročite v knjigarni „NAŠA KNJIGA“ v Celovcu, kjer jih potem dobite za bone.

Pa tudi z bogato izbiro slovenske literature za mlade in starejše bralce se priporoča

„NAŠA KNJIGA“, Pavličeva 5 a, 9020 Celovec.

PRIREDITVE

OBČNI ZBOR IN DRUŽABNO SREČANJE

Prireditelj: Zveza slovenskih izseljencev v Celovcu

Kraj: Bilčovs, gostilna Miklavž

Čas: nedelja, 29. 8., ob 14.30

TRADICIONALNI IZLET

Smer: Borovlje — Ljubelj — Ljubljana — Novo mesto — Pletarje — Rimske toplice — Trbovlje — Kamnik — Kranj — Borovlje

Prireditelj: SPD „Borovlje“

Čas: nedelja, 5. 9. 1976 — odhod: 5.30 zjutraj — avtobusna postaja Borovlje

Prijave sprejema: Andrej Wieser, Hauptplatz 9, 9170 Borovlje

SREČANJE ŠTIRIH PEVSKIH ZBOROV

Prireditelj: SPD „Zarja“ v Železni Kapli

Kraj: telovadnica glavne šole v Železni Kapli

Čas: 12. 9. 1976, ob 15. uri

Sodelujejo: Pevski zbor SPD „Zarja“

Pevski zbor DPD „Svoboda“ Stažiče/Kranj

Pevski zbor DPD „Svoboda Bratov Milavec“, Brežice

Pevski zbor „Vasilij Mirk“, Prosek/Primorska.

DOM v TINJAH

POTOVANJE NA DUNAJ

Ogled kulturnih in zgodovinskih znamenitosti v prestolnici naše države

od ponedeljka, 6. 9. 1976 do sobote, 11. 9. 1976

Proga: Celovec — Seckau — Mariazell — Lilienfeld (ogled razstave: 1000 let Babenberžani) — Dunaj — Eisenstadt — obisk hrvaških krajev — Gradec — Celovec.

Na Dunaju: 4-dnevni program: En dan bo posvečen obisku krajev, ki so pomembni za slovensko zgodovino in kulturo.

Cena: 1860.— šil. V tej ceni je vključen poln penzion na Dunaju. (Prenočišče blizu stolnice sv. Štefana), voznja, vse vstopnine in napitnine ter skupinska slika.

Prijave sprejema: Dušnopastirski urad do 28. avgusta 1976, telefon: 0 42 22 / 85 3 48.

Število je omejeno. Prosimo za čimprejšnjo prijavo! Prijavitelcem določimo točnejši spored.

POTOVANJE K PASIJONSKIM IGRAM V ŠMARJETI NA GRADIŠČANSKEM

v nedeljo, 5. septembra 1976, samo za okraj Velikovec

Cena za vožnjo in vstopnico: 240.— šilingov.

Interesenti naj se nemudoma javijo na Dušnopastirskem uradu, Viktringer Ring 26, 9020 Celovec, tel.: 0 42 22 / 85 3 48.

Dom v Tinjah bo prijavitelcem pravočasno sporočil kraj in čas odhoda. — Število udeležencev je omejeno!

Zgodovina glasbe južnih Slovanov

Konec lanskega leta je izšla v nemškem prevodu Musikgeschichte der Südslaven prof. dr. Dragotina Cvetka, in sicer kot skupna izdaja založb Obzorja in zahodnonemške založbe Bärenreiter iz Kassla. Bogati zbirki svojih številnih znanstvenih publikacij iz zgodovine slovenske in jugoslovanske glasbe je tako D. Cvetko pridružil še eno pomembno znanstveno delo, ki je nastalo kot rezultat dosedanjih raziskovanj na področju glasbenih kultur južnih Slovanov.

O posameznih glasbenih kulturah južnoslovanskih narodov je bilo sicer napisanih že veliko razprav; različni glasbeni raziskovalci so se v preteklosti ukvarjali z razvojem vrste glasbe, ki so jo ustvarjali razni južnoslovanski skladatelji v preteklih obdobjih, preučevali so stike, ki so obstajali med glasbo Južnih Slovanov in med evropsko ipd. Prve študije izhajajo šele iz konca 19. stol. in so nastajale le mimogrede; prve utemeljene znanstvene razprave so bile napisane v prvih treh desetletjih tega stoletja, šele po prvi svetovni vojni pa so glasbeni zgodovinarji začeli intenzivneje preučevati južnoslovansko glasbeno preteklost, kar kaže vrsta znanstvenih publikacij. Nihče pa se doslej še ni lotil celovitega prikaza glasbenega ustvarjanja južnoslovanskih narodov, ki danes prebivajo v dveh državah: v Jugoslaviji in v Bolgariji.

Kot avtor v predgovoru pripominja, so imeli ti narodi v razvoju poleg nekaterih razlik tudi mnogo skupnih točk. Tu so se v preteklih stoletjih križali kulturni in socialni vplivi Vzhoda in Zahoda, kar se je odražalo tako v socialni kot v kulturni strukturi in to v celoti kot v posameznih predelih in seveda tudi v glasbeni umetnosti. Kljub občasni prekinitvi zvez med etničnimi ozemlji, tako so npr. vzhodna

področja za dalje časa izgubila vsak stik z zahodno glasbeno kulturo, pa je mogoče glasbeno razvojno ugotoviti pri njih določeno kontinuiteto. Ta kontinuiteta je še prav posebno razvidna v tem, da so po nastanku samobitnih nacionalnih glasbenih kultur le-te s svojimi dosežki dosegle enako raven v južnoslovanskem in evropskem merilu.

Avtor je kritično ocenil vse dosežke znanstveno raziskovalne razprave ter upošteval tudi najnovejša odkritja in podatke, ki jih dosedanja dela, ki obravnavajo omenjeno tematiko, ne upoštevajo. Ob primerjanju glasbeno razvojnih pridobitev pri posameznih narodih je

vselej upošteval tudi vse zgodovinske in družbene tokove, ki so v posameznih obdobjih pogojevali tak razvoj ter primerjali stanje v glasbeni ustvarjalnosti južnoslovanskih narodov z evropskim. Opozoril je na vplive, ki so prihajali k nam od zunaj in prav tako prikazal, v kolikšni meri so naši ustvarjalci prispevali k razvoju tujih glasbenih kultur. Po lastni presoji je izbral le one skladatelje, ki so si pridobili domačo in mednarodno veljavo, pri čemer je opustil biografske podatke, pač pa je ob sklepu dodal seznam biografskih in bibliografskih virov za ustvarjalce, ki jih v razpravi omenja ter s tem omogočil bralcu pregled na tem, ko-

Slovenistika v Ameriki

„Primož Trubar — neznani reformator“ je bil naslov predavanja, ki ga je imel 7. maja na državni univerzi v Chicagu profesor Jože Mihelič.

Predavatelj je s svojim naslovom meril predvsem na anglosaški svet, v katerem je Trubar veliko manj znan, kot pa denimo v Nemčiji. Orisal je Trubarja kot epohalnega verskega in kulturnega reformatorja, ki je načrtoval šolski sistem, ki naj bi bil zajel slehernega Slovenca, ne glede na družbeni položaj oziroma spol. Profesor Mihelič, ki je sedaj arhivar na univerzi v mestu Dubuque, se ukvarja s študijem slovenskega protestantskega gibanja že vrsto let. Trenutno pripravlja bibliografijo o slovenski reformaciji, ki naj bi podobno kot njegovo predavanje v Chicagu pripomogla k poznavanju slovenske protestantske tradicije v angleško govorečem svetu.

Poleg profesorja Miheliča so v okviru konference namenjene štu-

diju slovanskih narodov obravnavali slovensko kulturo še drugi predavatelji. Tako je dr. Vendelin Špendov predstavil razvoj organske umetnosti na Slovenskem. Njegov pregled je obsegel slovenske graditelje orgel, posamezne instrumente ter skladbe, ki so jih napisali za orgle slovenski skladatelji. Veliko zanimanja je vzbudilo tudi predavanje profesorja Paula Cutterja (Texas Tech University) o Gallusovih posvetnih skladbah, o čemur smo že prej poročali v našem listu.

Do predavanj v Chicagu je prišlo na pobudo znanstvenega društva Society for Slovene Studies, ki je za isto konferenco organiziralo še skupek referatov o zamejskih Slovencih. Profesor T. M. S. Priestly (University of Alberta v Kanadi) je govoril o soglasniških spremembah v govoru vasi Sele na Koroškem, D. Stermole (University of Toronto) pa o dvojezičnosti na Koroškem. Podobno tematiko je obrav-

liko je doslej jugoslovanska in tuja leksikalna literatura le-te upoštevala. Namesto običajnih opomb je avtor ob sklepu poleg osnovne literature dodal tudi seznam razprav, ki obravnavajo problematiko posameznih poglavij in s tem dal glasbenim raziskovalcem pregled celotnega znanstvenega raziskovanja iz južnoslovanske glasbene tvornosti.

naval tudi referat našega rojaka, asistenta na graški univerzi dr. Erika Prunča, ki pa na konferenci ni bil osebno navzoč. Profesor Aleš Lokar iz Trsta je v svojem referatu prikazal družbeni in gospodarski položaj Slovencev v Italiji. Končno je profesor Rado Lenček (Columbia University v New Yorku) pokazal, da so beneška slovenska narečja lingvistično sestavni del slovensščine in da je do tega zaključka — po svojih prvotno drugačnih trditvah prišel leta 1927 tudi sloviti poljski lingvist J. Baudouin de Courtenay.

Referate so komentirali profesorji D. Robinson (Ohio State University), J. Paternost (Pennsylvania State University) in E. P. Hahp (University of Chicago).

Simpozij „Pesnik in prihodnost“ v Strugi

STRUGA. — V okviru struških večerov poezije se je končal dvodnevni simpozij na temo „Pesnik in prihodnost“. Govorilo je 20 uglednih kritikov, esejistov in pesnikov.

Največ so se ukvarjali s problemi prigodne in angažirane poezije. Rečeno je bilo, da ta problem postaja čedalje bolj aktualen in da se zaostruje, ker pesniki današnjega časa občutijo številne pomisleke o tem, ali naj bodo prigodni, laboratorijski, angažirani pesniki ali pa pesniki pričevalci; torej pesniki, ki gredo s tokom časa ali pa se zapirajo v „slonokoščene stolpe“. V bistvu gre za to, ali naj bi poezijo ločevali od vsakdanjosti, ji jemali mesto v času, v katerem živi, ali pa ji zagotovili obstoj v njenem resničnem času.

Udeleženci simpozija so bili v veliki večini za angažirano poezijo, za poezijo, ki odseva življenje in dileme časa. Mar je kaj lepšega, kot vzvišena pesniška umetniška beseda, ki označuje čas in trenutke naše skupne zemeljske avature in biti priča pred večnostjo.

V okviru ostalega programa struških večerov poezije je bilo še več drugih prireditev, med katerimi pa je pritegnila največjo pozornost predstavitev pesniškega portreta letošnjega dobitnika zlatega venca, francoskega pesnika Eugena

**POTOVANJE NA POLJSKO
OBISK ČENSTOHOVE,
OSWIECIMA IN KRAKOVA**

od sobote, 19. septembra 1976
opoldne, do sobote, 25. septembra 1976 zvečer

Med potjo bomo prenočili dvakrat na Gradiščanskem
Cena: šil. 2800.—

Penzionske cene so se na Poljskem od lanskega leta za 100 odst. zvišale, zato je cena razmeroma visoka.

Prijave sprejema: Kat. Dom
prosvete, 9121 Tainach-Tinje,
do 30. avgusta.

Prijavljencem bomo doposlali kar po prijavi vse nadaljnje informacije zaradi vize itd. Štiri prsnih slik pa že kar zdaj naredite in tudi preglejte, če je Vaš potni list še veljaven.

**OBIŠČITE GALERIJO WERNERJA
BERGA V PLIBERKU!**

V soboto, 28. avgusta, ob 16. uri bo **OROČNI PLES** pri Šoštarju v Globasnici. Igrajo „Štirje kovači“.
Prisrčno vabljeni!

Tisk o prepovedi prireditev na Koroškem

Napoved kanclerja Kreiskega, da bo morda pustil prepovedati vse narodne prireditve — v prvi vrsti bi bili prizadeti koroški Slovenci — so zelo kritično ocenili predvsem dunajski listi. Predvsem zadržanje policije in njihova pomanjkljiva državljanska zavest pomenita nevarnost za nadaljnji razvoj. Katoliški tednik „Die Furche“ piše v kratkem komentarju:

Ein Gespenst steht vor der Tür. Es heißt Radikalisierung. Der Hinweis auf die Möglichkeit eines Versammlungsverbot für Kärnten kündigt es an. Nie zuvor in der Zweiten Republik konnte eine Situation nur noch durch die Androhung eines so schwerwiegenden Eingriffes in die staatsbürgerlichen Grundrechte beherrscht werden. Und leider ist die Wirklichkeit wieder einmal unseren Warnungen einen Schritt voraus.

Denn weniger die slowenischen Aktionen gegen ihre staatsvertragswidrige Lage als die antislowenischen Reaktionen haben die Situation so zugespitzt, und die Exekutive verhält sich dabei zu einem erheblichen Teil voreingenommen, antislowenisch, nationalistisch.

Hätte der Innenminister die Exekutive in der Hand, wäre es unnötig, von einem Versammlungsverbot zu reden. Sie wäre ohne Schwierigkeiten in der Lage, die Kampfhähne auseinanderzuhalten. Aber wie viele Kärntner Gendarmen sind in diesem Konflikt noch neutral? Was sich jetzt bemerkbar macht, sind die Versäumnisse

dreier Jahrzehnte in der staatsbürgerlichen Erziehung.

Nur eine Exekutive mit einwandfrei staatsbürgerlicher Gesinnung kann den inneren Frieden garantieren. Nicht zuletzt deshalb, weil wir sie 1938 nicht hatten, fielen wir Hitler zum Opfer. Im Kärnten des Jahres 1976 haben wir sie noch immer nicht.

Pod naslovom „Kärnten: Die Stunde der Gendarmen“ pa piše Alfred Payrleitner v „Kurierju“:

„Nun schwebt also über dem Urlaubsland Kärnten ein Verbot der Veranstaltungen. Wie über dem Bürgerkriegsland Ulster und den Gebieten der baskischen ETA.“

Wer — wie der nichtkärntnerische Rest von Österreich — Fahnenweihen und Denkmalenthüllungen eher als provokatorischen Zirkus empfindet, wird das fürs erste begrüßen. Gleich danach kommen die Zweifel. Denn diese Maßnahme — so sie überhaupt ergriffen wird — bedeutet:

● Das offene Eingeständnis, daß die Kärntner Exekutive nicht imstande ist, elastisch und von Anlaßfall zu Anlaßfall unterschiedlich eine besonnen-beruhigende Haltung einzunehmen. Daß man sich dort weder die Gendarmen, noch auf jene, die ihnen Instruktionen geben, verlassen kann.

● Daß die Slowenen, denen dert prominente Minderheitenrechtler wie der Vorarlberger Professor Theodor Veiter den Rat gaben, „sich bis aufs Äußerste“ gegen die neuen Gesetze zu wehren, in ihren propagandistischen Bemühungen gelähmt werden. Die Mehrheit trumpft auf. (Beim seinerzeitigen

Südtirolpaket stimmten bekanntlich auch die Betroffenen, nämlich die deutschsprachigen Südtiroler, zu. Davon kann in Kärnten keine Rede sein.)

● Es bedeutet ferner, daß man dann eigentlich — wenn man wirklich konsequent wäre — auch gleich die Abstimmungsfeiern am 10. Oktober mit verbieten müßte. Aber das wird mit Sicherheit nicht geschehen.

All das ist der Grund, warum sich in seltener Harmonie alle drei Kärntner Parteien, ebenso wie Slowenensprecher und Heimatdienstler, gegen Kreiskys Verbotsdrohung aussprechen.

Man wird sich auf einiges gefaßt machen können. Denn was wird passieren, wenn einige Slowenen, nach erlassenem Verbot, dennoch demonstrieren gehen? Spätestens seit St. Kanzian weiß man es: Hei, wird da der Knüppel locker sitzen. Hei, werden da die aufmunternden Zurufe der Heimatschützer erschallen. (Was ist eigentlich die Steigerungsstufe von „Hängts es auf“?)

Österreichs neuer Außenminister, der soeben einen derart profunden Beitrag zur Mazedonienfrage geliefert hat, wird alle Hände voll zu tun bekommen.

Wenn's wirklich grauslich wird. Dazu muß man nämlich kein pessimistischer Wiener, sondern „nur“ ein lokaler Fachmann sein, wie der Kärntner Exlandeshauptmann Sima. Der prophezeite in einem „Presse“-Interview, daß 24 Stunden nach ihrer Aufstellung wieder alle Ortstafeln umfliegen. Obwohl's verboten sein wird. Ob dann auch durchgegriffen wird?“

**Obiščite na
sejmišču v Pliberku**

**šotor slovenskega
prosvetnega
društva**

„Edinost“ (Breznik)

v Pliberku od 4. do 6. sept. 1976

Ples z ansamblom „Veseli planšarji“

Za jedačo in pijačo je poskrbljeno!

Vse rojake od blizu in daleč prisrčno vabi odbor!

HASSE ZETTERSTRÖM:

Prijazen obraz

Te dni mi je prišla v roke knjižica, ki jo je napisal nemški sanitetni svetnik Sperling in ima naslov „Higienska jutranja toaleta“. Knjižica vsebuje telovadni sistem, ki ima to prednost, da je udoben — vse vaje lahko opravlja človek zjutraj kar v postelji. Sanitetni svetniki stare šole so imeli drugačne predpise: tek, plezanje in skakanje. Zdaj imamo torej ležečo telovadbo in čez nekaj let bo zadostovalo, da si bomo na posamezne gibe samo mislili.

Avtor te zelo pomembne knjižice zaključuje svoja izvajanja z doslej na področju telovadbe neznanom vajo:

„Ko si končal z vajami, se vzdignil iz postelje, stopi pred ogledalo, in napravi prijazen, vesel obraz. Takega tudi obdrži, naj se zgodi karkoli.“

Ko sem to navodilo prebral dvakrat zapored, sem si dejal, da je važnejše od vseh telovadnih vaj skupaj. Kdor je vesel, je zdrav, in potem je tudi lahko vesel. In tako sem se odločil za vselej prijazen obraz. Svoje ustnice sem zavihal v smehljaj, neprisiljen smehljaj, in si zgladil gube med obrvmi. Bil sem videti, kot bi zadel prvo nagrado ali pa kot bi bil izvedel, da prve nagrade moj smrtni sovražnik ni zadel. Čez nekaj časa sem začutil nekakšno napetost na obrazu, vendar sem vzdržal in s prijaznim smehljajem in veselimi očmi odšel k zajtrku.

Družina je bila zbrana, sinovi so se brcali pod mizo, mati je mazala maslo na kruh moji hčerki, ki je stala na stolu.

Žena me je začudeno pogledala in dejala:

„Danes si pa tako čuden. Ti morda ni dobro?“

„Imenitno!“ sem dejal in se smehljaj!

Sinovi so me pogledali, hčerka me je pogledala in njene oči so se povečale od začudenja — tako razpoloženega očka ni še nikoli videla.

Čez nekaj časa je rekla žena:

„Danes pride inkasant za električno. Treba bo plačati 56 kron.“

„Rad imam inkasante,“ sem dejal. „In 56 kron je zelo malo.“

Žena je prebledela. To je bilo

zanjo nekaj novega. Urno je pristavila:

„Plačati moram tudi šiviljo. 130 kron.“

„Seveda,“ sem dejal, „zakaj pa ne? Skrajni čas je že, da si si kupila novo obleko.“

Pozajtrkovali smo v vsesplošnem veselju, in ko sem šel, me je pospremila vsa družina po stopnicah.

Stopil sem v cestno železnico. Neki star znanec, ki ga nekaj let že nisem videl, je prisedel k meni.

„No, kako ti gre? Tako vesel si videti. Ali si kaj prijetnega doživel?“

„Ne,“ sem dejal. „Človek je lahko vesel, čeprav ni nič veselega doživel.“

„Tako?“ je dejal, „tega nisem še nikoli slišal.“

„Pač,“ sem dejal. „Saj je veliko ljudi, ki so videti inteligentni, v resnici pa sploh niso.“

Stari znanec se je zdrznil in dejal:

Za dobro voljo

Počasna prebava

Zdravnik vpraša bolnika: „Ste vzeli tisto škatlico tablet, ki sem vam jo predpisal?“

„Seveda sem jo vzela. Toda ne čutim še nobenega izboljšanja. Morda zato, ker se pokrov na škatlici še ni odprl?“

Zanimanje

„Mojca, zakaj pa tako vrtiš fotografijo iz mojih otroških let?“

„Veš, mamica, ker me zanima, če si res imela kdaj kite; spredaj jih ni, torej so zadaj.“

Pred sodiščem

Sodnik: „Priznate torej, da ste tej gospodični rekli prostitutka in zdaj tudi veste, da je to razžalitev časti ter kaznivo? Ali boste še kdaj rekli, da je prostitutka?“

„Rekel ne bom, je pa!“

Začudenje

Učitelj: „Julčka, kdaj je umrl Prešeren?“

Julčka začudeno: „Kaj, da je že umrl? Veste, v naši dolini se vse tako pozno zve.“

„Prepovedujem si takšne šale! S tem si mislil seveda menel!“

„Saj vendar nisem rekel, da si ti videti inteligentni,“ sem dejal in sem se naprej prijazno smehljajal.

Prijatelj je zapustil cestno železnico.

Nasproti mi je sedela neka mlada ženska. Bila je lepa. Pogledal sem jo s svojim prijaznim obrazom, ona pa je globoko zardela. Še naprej sem jo prijazno gledal, dokler je ni mož, ki je sedel ob njej, vprašal:

„Poznaš tega gospoda, Ani?“

„Ne,“ je rekla Ani.

„Potem je nesramno od njega, da tako bulji v neznan žensko.“

Dvignil sem se in izstopil, ker nisem hotel povzročiti škandala. Na pločniku je stala moja teta. Imela je obvezano roko.

DOMAČA PRAVLJICA

Vrba žalujka

V parku, polnem različnega drevja, zelenih livad in cvetličnih gredic, se je po šumečem pesku belih stez igrala deklica z novo žogo. Toda žoga kmalu ni bila več tako bleščeča kot prej, zato je sklenila, da bo žogo umila v potoku, ki je tekel skozi park. Umila žoga se je sicer zopet svetila, vendar se deklica z mokro ni hotela igrati. Položila jo je v travo na sonce, da bi se posušila.

Ob tem potoku je rastle tudi vrba žalujka. V prvem pomladnem zelenju je bila čudovita! Vitke veje, ki so ji segale skoraj do tal, so se zelenkasto bleščale v popoldanskem soncu. Ob njenem deblu pa je stala klopca.

Cakanje, da se ji bo žoga posušila, je bilo deklici zelo dolgočasno, zato se je oprijela visečih vej vrbe žalujke in se zagugala. Guganje ji je bilo neskončno všeč, zato se je zavihala še močneje, vendar se ji je zdelo, da nekdo otožno vzdihuje. Ozrla se je na okrog, toda ob vrbi je bila čisto sama. Se in še se je zaganjala in že je bingljala na vejah kot zvon v zvoniku. Nenadoma pa se je veja odlomila in deklica je padla po tleh. Tokrat pa je prav razločno slišala vzklík: „Ah, boli.“ Res je deklico tudi bolelo, toda ona ni glasno vzdihovala, to je zatrdno vedela.

Pogled na odlomljeno vejo je v njej zbudil občutek krivde in guganje je ni

„Kako ti gre?“ sem jo vprašal prijazno.

„Oh, padla sem z lestve in sem si zlomila roko. Zdaj grem v ambulanto. To vendar ni nič smešnega!“

„Saj se ne smejem, draga teta,“ sem dejal. „Smehljaj se. Delam prijazno vesel obraz. Če bi se vsi prijazno smehljali, bi bilo življenje mnogo lepše.“

„Še ko si bil majhen deček, sem rekla tvoji materi, da boš postal pravi neotesanec. In zdaj vidim, da sem imela prav. S teboj nočem imeti več opravka.“

Ko sem prišel domov, sem napisal sanitetnemu svetniku Sperlingu pismo, v katerem sem mu izrazil svoje mnenje, da telovadna vaja „Naredi vesel obraz“ morda ni primerna za vsakogar in ob vsaki priložnosti.

več veselilo. Ozrla se je po žogi, toda na njej so bile še kaplje. Odločila se je, da bo na klopici ob vrbi še malo počakala. Vlegla se je na klop. Prav kmalu nato pa se ji je zadelo, da se je deblo vrbe žalujke premaknilo in se začelo spreminjati v krasno, visoko in vitko ženo. Obleka ji je v globokih gubah padala ob telesu. Vitke veje pa so se ji spremenile v dolge svetle lase, ki so ji segali preko ramen skoraj do tal. Na čelu tik las pa je deklica opazila svežo, krvavečo rano.

Lepa žena se je sklonila, pobožala deklico in ji spregovorila: „Veš, deklica, nisi prav ravnala, ko si se gugala na mojih laseh. To me je zelo bolelo. Ječala sem od bolečin, toda ti me nisi hotela slišati. Pogledaj, kako velik šop las si mi izpulila in rana me zelo boli. Ker sem se ti končno zasmilila, vidim, da imaš dobro srce, zato sem sklenila, da ti bom povedala, zakaj sem precej drugačna kakor ostala drevesa in zakaj mi je ime Vrba žalujka. Poslušaj!“

Imela sem sestrico, zelo nežno. Bila je nekoliko mlajša od mene. Rastli sva prav blizu druga ob drugi. Obe sta se veselili jutranjega sonca, ki naju je božalo s svojimi zlatimi žarkovi. Veselili sva se ptic, ki so priletavali k nam v goste. Prav tako sva bili veseli, če si je katera od njih naredila gnezdece v senci najinih vej. Skupaj sva uživali ti-

Ceni jo

„Meni se zdi, Tončka, da te direktor zadruga zelo ceni.“

„Resnično me ceni. Celo tako me ceni, kakor — cene.“

Počitek

Po napornem dirkanju po mestu si Janez hoče malo oddahniti.

V parku sede na klop in ojoj... „Pazite vendar, klop je še sveža!“ se oglasi pleskar z druge klopice.

„Ah, zdaj je že prepozno...“

Ne moreš vsega

Lahko mi vzameš življenje, lahko mi vzameš upanje, solze, trpljenje in bolečino. Lahko mi vzameš grenkobo in srečo, a ljubezni mi iz srca ne moreš izruvat. Tega ne boš vzel nikoli, prav nikoli.

L. Č.

šino noči in svežino rahlega dežja, ki je izpiral prah z najinih listov.

Kadar sta grom in blisk rezala nebo, sem jo varovala, kolikor sem jo mogla. Tudi takrat, kadar je silen veter mršil najini krošnji.

Nekega dne pa so prišli k nama trije fantiči. V rokah so se jim zasvetili ostrí noži in začeli so jih metati v deblo moje nežne sestrice. Tekmovali so med seboj, kdo jo bo večkrat zadel. Priznati moram, da je večina nožev obtičala globoko v njenem deblu. Meni se je pa od žalosti pri vsakem zadetku povsila veja. Nič ji nisem mogla pomagati, saj smo drevesa kot prikovana v zemljo, iz katere črpamo svojo življenjsko moč.

Le nekaj vej še nisem imela povesenih, ko so se fantiči naveličali surove igre in upala sem, da bodo odšli. Toda ne, hoteli so še vedeti, kolikokrat so deblo zadeli. Ker pa tega ni bilo mogoče ugotoviti na skorji, so začeli skubiti deblo z noži. Na golem deblu so potem lahko prešteli vse zadetke.

(Dalje na 7. strani)

IVAN CANKAR:

17

Na klancu

Čevljar se je zasmel: „To sem dosegel, da mi je danes lahko pri srcu, toliko laže, ker je še danes falot bled in slaboten in se skriva, kadar grem mimo. In to sem dosegel, da sem jaz gospod, vi pa ste hlapec. Če gre mimo sodnik, se ozre name in se jezi, ker se mu ne odkrijem, vas pa še ne pogleda ne, ko se mu priklonite do tal!“

Pisar je zardel: „Kako, da me ne pogleda?“

„Zato ne, ker ste hlapec: kolikor bolj je hlapec hlapčevski, toliko bolj gosposki je gospod.“

„Zakaj pa ne greste dol med socialiste?“ ga je prašal kmet, ki je bil prišel v družbo šele pred kratkim, ko mu je poginila krava in so mu kmalu nato zarubili bajto.

„Predolgočasni ljudje so,“ je odgovoril čevljar. „Nosijo rdeče kravate, to je vsa njih revolucija. Govoril sem z enim izmed njih — bojazljivci vsi skupaj, tiholazci. Molek bi jim dal v roke in bi jih postal k šmarnicam.“

Mihov je poklical ženo; prišla je, toda ni ostala dolgo; malo strah jo je bilo te družbe, videla je, da je Mihov že pijan, ali ni se mu upala reči, da bi šel domov. Šla je in Mihov je ostal. Ko je bila pijanost vseobča, so se srca tajala in Mihovemu so se orosile oči. „Morda se ne vidimo nikoli več, prijatelji!“ je govoril. „Ali pozabil ne bom na vas, kadar mi pojde dobro in bodem imel vsega dovolj... Tudi zate bom skrbel,“ se je nagnil k čevljarju čez mizo in je trčil z njim, da se je razlilo žganje, „tudi

zate bom skrbel in dobim ti dobro službo, da prideš za mano...“

Ginjen je bil tudi čevljar, ali gledal je resno. „Nič ne skrbi zame, prijatelj... Da bi se ti godilo najboljšo! Ampak kadar boš ležal v jarku in boš umiral brez prijatelja, takrat se spomni, da ti nisem svetoval na pot.“

Mihov se je nasmehnil, toda zadele so ga čudne čevljarjeve besede; pozabil je nanje kmalu, ali spomnil se je nanje spet po dolgem času in takrat je spoznal, da je bil čevljarjev obraz resen in da se ni šalil.

Ko se je poslavljajal na cesti, se je opotekal, čevljar ga je držal pod pazduho in ga je spremil do veže. Mihov je bil ves mehak, sladka otožnost ga je bila prevzela vsega; iskal je prijateljewe roke in je govoril z neokretnim jezikom, komaj razumljivo.

„Jaz imam otroke doma, prijatelj, troje majhnih, nedolžnih otrok... ne pozabi nanje, prijatelj... izročam ti jih... Bog vedi, kaj se lahko zgodi z mano... vse je v božjih rokah...“

Jokal se je pred durmi, a čevljar ga je tolažil.

„Pojdi spat, jutri zgodaj moraš na pot... Kaj naj se ti zgodi? Da pogineš, kvečjemu... Ne skrbi za otroke; dobro jim pojde, če se niso vrgli po očetu... Spat, prijatelj!“

Zjutraj se je Mihov napravljajal z doma. Bil je ves nemiren in razburjen, glava ga je bolela. Pospravil je obleko, kolikor je je imel, perilo in svoje šivalne priprave, a kovčeg ni bil natlačen in tudi ne zelo težak. Nato je hodil po sobi, mudilo se mu je, šel bi že rad. Žena je kuhala zajtrk, otroci so se predramili in so gledali začudeni. Po zajtrku se je Mihov poslovil od otrok; opravil je hitro, samo starejši osemletni fant je zajokal in je tekel za očetom in materjo po klancu, dokler ga nista spodila nazaj.

Lepo je bilo zunaj, sonce je že vzhajalo in strehe so

se svetile v trgu. Francka je nosila kovčeg; govorila sta spotoma malo. Njegov obraz je bil zamišljen, gledal je nemirno — ob poslednji uri se mu je zdramila v srcu tiha bojazen; zdaj, ko je izvršil, o čemer je sanjal tako sladko se je prestrašil in obšlo ga je, da bi se vrnil. Francka se je bala, da bi ne zajokala, zato si ni upala izpregovoriti. Tako sta stopala molče po klancu, nato po ozki stezi ob holmu proti železnični postaji, ki se je svetila od daleč.

Zgodaj je še bilo, ko sta dospela; sedla sta na klop pod košati kostanj, ki je bil že skoro ves v cvetju.

„Ali moraš, Tone?“

„Moram!“ je odgovoril Mihov tako tiho, da bi vstal in se vrnil z njo, če bi ga bila prijela za roko.

Kostanj je zašumel in velik dišeč cvet je padel mednja na klop; oba sta čutila, kako je bilo nekdanj, in nista mogla govoriti.

Zazvonilo je, v daljavi je zažvižgal vlak. Mihov se je zdrznil in je vstal. Peron je bil skoro prazen, par ljudi je čakalo voza, ki je že prihajal tam izza ovinka.

„Pa zbogom, Tone!“ je zaječala Francka in mu je dala roko.

On je gledal topo, obraz mu je bil ves siv in upal.

„Zbogom, Francka!“ je odgovoril in je hotel dostaviti: „Za otroke skrbi!“ toda zgrabilo ga je za grlo, ozrl se je komaj nanjo, šel je proti vozu in opotekel se je ob kovčegu, ki se mu je bil zadel ob koleno... Zažvižgalo je in voz se je pričel pomikati dalje.

Francka je tekla po peronu, do žive ograje in ob ograji po nasutem kamenju. Bled obraz je pogledal skozi okno, vlak se je skrtil za ovinkom, samo še siv oblak se je valil nad tirom, vzpenjal se ter se izgubljal... Francka je postala ob ograji, zakrila si je obraz v predpasnik in je zajokala.

Tako je šel in se je izgubil in ni ga videla nikoli več.

RADIO CELOVEC SLOVENSKE ODDAJE

NEDELJA, 29. avgusta: 07.05—07.35 Duhovni nagovor — Po vaši želji.

PONEDELJEK, 30. avgusta: 13.45—14.30 Celovski radijski dnevnik — Iz popotne torbe: Izlet v Moskvo in Leningrad (M. Kumer-Črčej) — 1.

TOREK, 31. avgusta: 09.30—10.00 Narodnozabavna glasba — 13.45—14.30 Celovski radijski dnevnik — Šport — Samospevi.

SREDA, 1. septembra: 13.45—14.30 Celovski radijski dnevnik — Skladbe za klavir — Iz koroške literarne delavnice: J. Messner — Pustna zgodba.

ČETRTEK, 2. septembra: 13.45—14.45 Celovski radijski dnevnik — Zabavni zvoki — Aktualna znanost: Znanost in materino mleko.

PETEK, 3. septembra: 13.45—14.30 Celovski radijski dnevnik — Kar po domače (Selski fantje pojo).

SOBOTA, 4. septembra: 09.45—10.30 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

TV AVSTRIJA

1. PROGRAM

NEDELJA, 29. avgusta: 16.00 Morilec iz Alabame — 17.00 Prašiček Lucki — 17.30 Wickie in močni možje — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Klub senorjev — 18.30 Veselje nad glasbo — 19.00 Avstrija v sliki (Gradiščanska) — 19.25 Kristjan v času — 19.30 Čas v sliki s kulturo — 19.50 Šport — 20.15 Ura komedijantov — 22.35 Poročila in šport.

PONEDELJEK, 30. avgusta: 10.30 Morilec iz Alabame — 17.55 Za lahko noč — 18.00 V kraljestvu zveri — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki s kulturo in športom — 20.00 Oddaja s Qualtingerjem — 21.00 Ceste San Francisca — 21.50 Poročila in šport.

TOREK, 31. avgusta: 10.30 Robinson ne sme umreti — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Spannagl & sin — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki s kulturo in športom — 20.00 Pristen Dunajčan se ne potopi — 20.50 Med potjo — 21.35 Ljudje iz Shiloh-renča — 22.30 Poročila in šport.

SREDA, 1. septembra: 10.30 Ura komedijantov — 17.00 Presenečenja (pri-zor lutkovnega gledališča) — 17.25 Živordeči avtobus — 17.55 Za lahko noč

— 18.00 Diana — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki s kulturo in športom — 20.00 Ekspresni vlak komikov — 21.00 Politična dokumentacija — 21.45 Poročila in šport.

ČETREK, 2. septembra: 10.30 Ana Karenina — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Rumena karavana — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki s kulturo in športom — 20.00 Operski vodič — 20.15 Carmen — 23.00 Poročila in šport.

PETEK, 3. septembra: 10.30 Ljubezen popoldne — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Prosim, k mizi — 18.30 Mi — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki s kulturo in športom — 20.00 Kung fu — 21.05 Plankvadrat — 22.05 Vstaja — 23.45 Poročila in šport.

SOBOTA, 4. septembra: 15.35 Črno na belem — 17.00 Gradbišče — 17.30 Black Beauty — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Pan-optikum — 18.30 Dober večer v soboto... — 19.00 Avstrija v sliki z Južno Tirolsko — 19.30 Čas v sliki s kulturo — 19.55 Šport — 20.15 Dali, dali — 22.10 Vprašanja kristjana — 22.15 Nepremagljivi — 0.35 Poročila.

2. PROGRAM

NEDELJA, 29. avgusta: 17.15 Wagner, klobase in valhala — 18.00 Spotlight — 18.30 Amerika — 19.30 The munsters — 20.00 Enciklopedija — 20.15 Spoznate melodijo — 21.00 A. N. T. I-report — 21.55 Brez nagobčnika — 22.30 Pogovor.

PONEDELJEK, 30. avgusta: 18.30 Potovanje skozi pusto deželo — 19.30 Neznano sosodstvo — 20.00 Ljudje s Shiloh-renča — 21.00 Svet knjige — 21.50 Čas v sliki 2 — 22.20 Out of it.

TOREK, 31. avgusta: 18.30 Sanje o naftovodu v Alaski — 19.30 Neznano sosodstvo — 20.00 Moulin Rouge — 21.55 Čas v sliki 2 s kulturo.

SREDA, 1. septembra: 18.30 Svet knjige — 19.30 Jed in pijača — 20.00 Ana Karenina — 21.55 Čas v sliki 2 s kulturo — 22.30 Novela iz Divjega zapada.

ČETRTEK, 2. septembra: 18.30 Ekspedicije v kraljestvo živali — 19.30 Adalbert Stifter — 20.00 Ljubezen popoldne — 21.35 Čas v sliki 2 s kulturo.

PETEK, 3. septembra: 18.30 Vse v Chiapeh je mehikansko — 19.30 Kaj je učenje — 20.00 Znanje aktualno — 21.05 Jane Fonda — 21.35 Čas v sliki 2 s kulturo — 22.10 Hawaii pet-nič.

SOBOTA, 4. septembra: 17.00 Plankvadrat — 18.30 Orientacija — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Zgodbe o matematiki — 20.00 Galerija — 20.15 Posurovljenje Franca Bluma — 21.55 The Band.

TV Ljubljana

NEDELJA, 29. avgusta: 8.50 Poročila — 8.55 Za nedeljsko dobro jutro: Dolenski in kostanjeviški oktet — 9.20 625 — 9.40 D. Guardamagna: Puccini — 10.45 Otroška matineja — 11.25 Mozaik — 11.30 Ljudje in zemlja — 12.30 Poročila — Nedeljsko popoldne — 17.40 Doc — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 S. Karanovič: Na vrat na nos — 20.50 Barvna propagandna oddaja — 20.55 Skrivnosti Jadrana — 21.35 Športni pregled — 22.10 TV dnevnik.

PONEDELJEK, 30. avgusta: 17.40 Obzornik — 17.55 Radovedni slonček — 18.30 Mozaik — 18.35 Odločamo — 18.45 Mladi za mlade — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Glazunov: Raimonda — 21.10 Kulturne diagonale — 21.40 Mozaik kratkega filma — 22.00 TV dnevnik.

TOREK, 31. avgusta: 17.00 Kmetijska oddaja TV Zagreb — 17.45 Obzornik — 18.00 Trapollo OH 33 — 18.40 Mozaik — 18.45 Oktet lesne industrije — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Mednarodna obzorja — 20.50 Propagandna oddaja — 20.55 H. Fallada: Kmetje, bombe in oblast — 22.25 TV dnevnik.

SREDA, 1. septembra: 17.55 Obzornik — 18.10 Po sledeh napredka — 18.40 Mozaik — 18.45 Glasbeni amaterji — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Film tedna: Praznovanje rojstnega dne — 22.00 Miniature — 22.10 TV dnevnik.

ČETRTEK, 2. septembra: 16.15 Nogomet Sloboda: Dinamo — 18.10 Obzornik — 18.15 RA — II. del dokumentarnega filma — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Najvažnejši dan življenja — 21.00 Kam in kako na oddih — 21.10 Četrtekovi razgledi — 21.40 TV dnevnik — 21.55 Iz koncertnih dvoran: Šostakovič: Simfonija.

PETEK, 3. septembra: 18.00 Obzornik — 18.15 Catch Kandy — 18.40 Mo-

zaik — 18.45 Slovenski Rock — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 19.55 Tedenski notranjepolitični komentar — 20.00 Propagandna oddaja — 20.05 Kako pa kaj oče — 20.30 Propagandna oddaja — 20.35 Dinar — kam in po kaj — barvna oddaja — 21.05 Barvna propagandna oddaja — 21.10 Kojak — serijski barvni film — 22.00 TV dnevnik.

SOBOTA, 4. septembra: 15.55 Nogomet Olimpija: Veže — 18.10 Obzornik — 18.25 Disneyev svet — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 19.50 Tedenski zunanjepolitični komentar — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Desiree — 21.45 Moda za vas — 21.55 Prodali so jih milijon — 22.40 TV dnevnik — 22.55 625.

Vrba žalujka

(Nadaljevanje s 6. strani)

Videla sem nešteto ranic, iz katerih se je cedila svetla kri moje uboge sestrice in z njo je usihala tudi njena življenjska moč.

To je bila zame huda bolečina. V obupu in žalosti so se mi povsile še zadnje veje. Silna želja, da bi pobozala umirajočo sestrico, se mi je izpolnila — povešene veje so mi začele rasti in rasti. Prijazen veter pa jih je zazibal prav do nje. Z njimi sem objela umirajočo sestrico in vzela od nje slovo.

Fantiči pa so razposajeno odšli, ne da bi jih motila storjena surovost, saj so bila njihova srca pretrda za to.

Od takrat smo Vrbe žalujke take, kakršne nas danes poznaš. Vidiš nas lahko povsod, kjer so negovani vrtovi, parki in prav pogosto tudi tam, kjer so ljudje našli svoj večni mir.

To je deklici povedala prelepa žena in se nato med rahlim šumenjem zopet spremenila v drevo...

Deklica si je pomela oči in ni vedela, ali je bilo vse to res, ali pa se ji je le sanjalo. A odslej ni nikoli več uničevala dreves, kajti sedaj je vedela, da so tudi drevesa živa, čeprav živijo drugače kakor ljudje.

H. ŠKERLAK

Za smeh

Na razstavi

„Kaj pa predstavlja ta slika?“
„Sončni zahod!“
„Pa se ne vidi!“
„Seveda ne, ko je sonce že zašlo!“

Diagnoza

Žena vpraša zdravnika, kaj ji je storiti, da ne bo mož tako smrčal v spanju.

„Če nima polipov v nosu, potem bi mogoče pomagalo, če bi imel udobnejšo posteljo, svež zrak v spalnici in da bi se vzdržal obilne večerje.“

„In če tudi to ne bi pomagalo?“
„Potem mu stlačite nogavico v usta.“

Veliko veselje

Igor je prinesel iz šole spričevalo in očka ga brž vpraša: „Ali se lahko veselim, Igor?“

„Lahko, očka, kajti po počitnicah ti ne bo treba kupovati nobenih zvezkov.“

Küchen

- direktna prodaja k cenam proizvajalce
- tukaj načrtuje in izdeluje strokovnjak vašo kompletno kuhinjo
- od ponedeljka do petka odprto brez odmora od 8. do 18. ure; v sobotah od 8. do 12. ure.

PROSTORI ZA OGLED IN RAZSTAVLJANJE V TOVARNI: PODJERBERG / ST. KATHREIN
Pošta Škofiče / Schiefling
Telefon 0 42 74 - 29 55 18

RUTAR-CENTER
RUTAR CENTER, A-9141 Dobrla vas
Eberndorf, telefon 0 42 36 - 381

- ugodno dobavi
- in hitro na dom
- dostavi

NAŠ TEDNIK izhaja vsak četrtek. Naroča se na naslovu: „Naš tednik“, Celovec, Viktringer Ring 26, 9020 Klagenfurt. — Telefon uredništva, oglasnega oddelka in uprave 84 3 58. Naročnina znaša letno: za tuzemstvo 150.— šil., za inozemstvo 250.— šil. (po zračni pošti 500.— šil.). — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev. — Odgovorni urednik: Nužej Tolmajer, Verovce št. 2, 9065 Zrelec. — Tiska: Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu, Viktringer Ring 26.

V

VZBRSTELA JE MLADIKA

Zgodilo se je veliko — fant s klanca je šel študirat. To se pravi, na posušenem drevesu je pognala mladika; ljudje so gledali, ko je brstelo popje in so strmeli in pričakovali čudežnih reči... Ves klanec je bil obsojen na žalostno smrt — toda fantu se ni hotelo umreti in gledal je, kako bi ušel. Prišlo je upanje na klanec, nekaj je začelo drgetati, kakor da bi zapihal spomladanski veter preko snežene poljane...

Francka je bila šla h krojaču in dal ji je dela. Mati se je preselila k njim na klanec; ležala je za zastorjem, oslabela je zelo in je vstala samo časih, kadar je zunaj lepo sijalo sonce. Od boleznij je bila čemerna in osorna, kakor prej je zdihovalo in stokalo za zastorom in kakor prej je prelagala Francka s postelje in na posteljo izsesane ude, pokrite z ohlapno sivo kožo.

Kadar je šivala pozno ponoči in je bilo vse tiho, je legla roka utrujena v naročje, oči so strmele v steno in zamislila se je. Zamislila se je kakor otrok in sanje so bile prav tako otroške in nedolžne kakor pred davnim časom... Mihov ni pisal, odkar se je poslovil. Že ob tistem trenutku, ko je videla njegov blede, prestrašeni obraz, ki je pogledal skozi okno železničnega voza, je začutila, da odhaja za zmerom, da odhaja in da ga ne bo nikoli več. To je bil tisti silni strah, ki jo je obšel. „Odhaja in se bo izgubil in bo umrl sam, brez tolažbe in brez človeka, ki bi ga ljubil.“ Šla bi z njim, da bi delala zanj in težko ji je bilo, kadar si je mislila, da sedi zvečer za mizo in ne more nikamor; beračila bi po cesti, da bi mu prinesla denarja za žganje... Toda iz samih teh težkih misli so se porajale čudne sanje — roka je legla utrujena v naročje, oči so strmele v steno in sanjala je kakor otrok... Vesel je tam zunaj v velikem svetu in dobro se

mu godi, vino pije in kadi smodke in je pečenko in beli kruh. Nosi se, kakor se je nosil prej, ko sta stala zvečer pod kostanjem in sta govorila o prihodnosti; ves se je pomladil; govori, kakor je prej govoril, naglas, moško, z razposajenim smehom. In tako se povrne, morda že čez mesec dni, na spomlad morda. Ne piše nič in smeje se prav na tihem od radosti, če pomisli, kako bo iznenadil ves klanec, kako bodo gledali nanj, na gospoda, ki se je pripeljal v koleseljno s kolodvora in je oblečen kakor komaj sodnik. In potem pojdejo s klanca, se vrnejo zmagoslavno v trg, kjer so bele hiše in kjer sije sonce praznično prazničnim ljudem... Takrat šele se prične življenje, ki ga doslej ni bilo — dolgo umiranje je bilo doslej, mučno in strašno umiranje, ko se človek brani, sope težko in pada na kolena, pa se ubraniti ne more; smrt ima trdo in neusmiljeno roko, zgrabi za vrat in ne izpusti več, potiska zmerom niže, človek se sklanja in se zvija na tleh in stoka in zatiska oči... No, smrt je izpustila, sonce je zasijalo v izbo in človek vstane ves mlad in lep, kakor da bi se šele rodil. Vse je prišlo mahoma; ob zadnji uri, ko je že hotelo izdihniti življenje in je stiskala smrt neusmiljeno za vrat, se je izlil na hišo božji blagoslov... Življenje od poročnega dne pa do tiste slovesne ure so bile samo grde sanje — in tako bodo vsi odprli oči in nikjer ne bo več grdih sanj, poročni venec bo še svež, kakor da bi ga bila šele odložila — ena sama noč je bila vmes, dolga in težka noč, zdaj pa je zasijalo jutro in vse je minilo. Nikoli niso bili na klanecu, nikoli niso stradali in beračili, niso hodili razcapani po stranpotih kakor izgnanci in zavrženci — vse to so bile same grde sanje...

Počivala je in oči so strmele v steno; toda na postelji, kjer so ležali otroci, se je zganilo, je zastokalo in Francka se je zdrznila. Roka je spet vbadala, glava se je sklonila globoko in lepe misli so izginile, sram jo je bilo, da se

jim je vdala, in žal ji je bilo, da so tako hitro minile in da so bile samo sanje...

Otroci so rasli, mala Francka je že hodila v šolo, Tone je imel trinajst let in je šival. Suh je bil, obraz mu je bil nekako starikav, čisto je bil podoben očetu. Ko mu je bilo sedem let, so ga bolele oči in bali so se, da bi ne oslepel; že zdaj je bil krmežljiv in ni mogel gledati pri luči; govoril je malo in je bil sam zase; nikoli ni tožil in če bi ne bilo kosila na mizi, bi ne rekel ničesar. Nekaj mesecev potem, ko je odpotoval oče, se je odpravil tudi Tone v oddaljen trg h krojaču, ki je bil znanec očeta. Zjutraj navsezgodaj, ko se je komaj danilo, je odšel na pot in mati ga je spremila uro daleč. Tiho sta hodila; kadar se je Francka ozrla nanj, ki je bil suh in slaboten in je hodil s sklonjenim životom, oči uprte v tla, jo je stisnilo v prsni in prijela ga je za roko. „Ali ti je hudo, Tone?“

„Kaj mi bo hudo, mati? Saj so oče tudi šli!“ —

Kakor da bi se mu hotelo zajokati, so se mu ustnice napele, toda samo strepetale so nalahko in oči so ostale suhe. Spomnil se je morda, kako je zaklical na pragu in tekel po klanecu navzdol za očetu, ki je odhajal za zmerom, — oče pa se je obrnil in ga zapodil nazaj. Materi se je sin zasmilil, tako je bil slaboten in prav tak je bil njegov obraz, oči so bile prav tako rdeče in krmežljave, kakor takrat, ko ga je še nosila v naročju. In vzela bi ga spet v naročje in bi ga nesla nazaj v domačo izbo in bi ga pitala in bi ga božala po obrazu. —

„Ali bi se vrnil, Tone?“ ga je prašala. „Pojdeš drugo leto, premlad si še!“ —

On je stopal dalje, suh, sključen, obraz mu je bil resen in miren. „Čemu bi se vračal, ko sem že na poti? Saj so oče tudi šli.“

(Dalje prihodnjic)

Odličen začetek SAK

Proti vsem pričakovanjem sta se odlično odrezali v prvem kolu nogometnega prvenstva obe moštvi Slovenskega atletskega kluba. Čeprav trenira SAK šele 14 dni, prej zaradi težav z igriščem ni bilo mogoče, sta obe moštvi že v zelo dobri formi. Gotovo gre največja zasluga za zadnjo zmago trenerju SAK Božidarju Jovičeviću. Le-ta je iz letošnjega velikega kadra Slovenskega atletskega kluba, ki šteje 36 igralcev, izbral pravo mešanico za prvo moštvo, prav tako za drugo moštvo. Novi trener SAK pa je dokazal, da je možno z učinkovitimi treningi tudi v kratkem času dobro pripraviti in motivirati igralce. S pridobitvijo trenerja Jovičevića je Slovenskemu atletskemu klubu uspel najbrž največji korak v njegovi zgodovini.

SAK II — DSG Borovlje II 6:1 (2:1)

Ker nekateri igralci tega moštva dosedaj še niso imeli možnosti, da bi trenirali, ni bilo pričakovati zmage. Vrhu tega sestoji polovica 2.-članskega moštva iz lanskih mladincev, torej telesno šibkih nogometištev. Pa tudi vratar Janko Malle, ki si je pri zadnjem treningu zvil desno roko, je moral kljub poškodbam igrati.

Toda moštvo SAK II je že kar od začetka prevzelo vlogo gospodarja na igrišču. Glavna opora so bili Kristijan Krajger, Vinko Wieser ter mladincev Marko Kupper in Rudi Benetik.

Gole za SAK II so dali: Krajger (3), Kupper (1), Marjan Wakounig (1), Albin Waldhauser (1).

Postava: Janko Malle; Poldej Smrečnik, Rudi Benetik, Simon Ogris, Vinko Wieser; Marko Kupper, Albin Waldhauser, Franci Šmid (Janez Bricman); Franc Markitz, Kristijan Krajger, Marjan Wakounig.

SAK I — Borovlje I 5:0 (2:0)

Pred razmeroma majhno kuliso gledalcev (100) se je predstavilo na novo formirano 1.-člansko moštvo SAK z novim, bolj uspešnim načinom igranja. Starih napak, kot zadrževanje žoge, počasno igranje, leno atakiranje, skoraj ni bilo več zaslediti. Dobro so se vživeli tudi novi igralci in bili hkrati opora

moštva. Tako odlični vratar Tone Beton, ki je držal vrata čista, kljub zelo nevarnim strelom, zlasti v prvih 15 minutah; Martin Hobel — je pokazal, da se v njem skriva izreden talent. Bil je po zaslugi svoje borbenosti kar trikrat uspešen; Gusti Zablatnik je velika opora v sredini; Konrad Blažs, ki zna biti zelo nevaren na krilu, pa zaradi poškodbe v križu ni mogel pokazati svojega znanja; zadel je enkrat vratnico.

Stebra moštva sta bila Marjan Pandel, ki ga je v 75. minuti eden od Boroveljčanov tako hudo poškodoval, da so ga morali prepeljati v bolnišnico, ter Hanzi Wieser, ki se je spet prijavil.

Že v 3. minuti je vodil SAK z 1:0, ko je Janko Woschitz poslal žogo v zgornji kot. V 30. minuti je bil SAK spet uspešen. M. Pandel je lepo podal žogo Wieserju na glavo, ta je podaljšal in Hobel jo je kar v zraku streljal neubranljivo v nasprotnikovo mrežo. V prvih minutah drugega polčasa so bili Boroveljčani v premoči, a obramba

SELE TEHOLCE 1:0 (1:0)

Selski nogometišči so preteklo nedeljo igrali doma. Pred približno 150 gledalci, ki so burno navijali za domačo enajsterico, so tesno, a zaslužno premagali nasprotnika iz Teholc z 1:0.

Selsko moštvo je bilo v prvem polčasu igre v očitni premoči, a se jim ni posrečilo dati Teholčanom več kot en zadetek, navkljub številnim priložnostim. Zmagonosni, tako imenovani zlati gol je zabil Franci Dovjak v 30. minuti.

V drugem delu igre so prvih dvajset minut Selani pošteno plivali. Niso in niso se mogli znajti. Nasprotnik je močno pritiskal in slabo je izgledalo za domače igralce, enkrat je selskega vratarja Hanzija Olipa rešila prečka. V nadaljevanju igre so se Selani le ujele in bili potem do konca enakomeren nasprotnik. Vendar je treba

Delegacija Furlanije - Julijske krajine bo obiskala Slovenijo

TRST. — V bližnji prihodnosti bo delegacija deželnega sveta Furlanije-Julijske krajine pod vodstvom predsednika Pittonija uradno obiskala SR Slovenijo, kamor jo je povabil predsednik skupščine SRS Marijan Breclj. Obisk predstavnikov sveta bo tako sledil tistemu, ki ga je decembra lani opravila delegacija deželnega odbora Furlanije-Julijske krajine. Ob koncu takratnih razgovorov z različnimi političnimi in gospodarskimi predstavniki SR Slovenije je bilo objavljeno skupno sporočilo, ki je med drugim poudarjalo prepričanje, da je sklenitev Osimskih sporazumov postavilo temelje za hitro in učinkovito rešitev skupnih problemov v okviru vedno širše in obsežne politike prijateljskega sodelovanja. Med

LANDHAUS, neu, komfortabel, nahe Klopeiner See, umständehalber zu verkaufen. — Zuschriften unter Chiffre: „336“ an Werbung Smole, Klagenfurt.

Za pliberški sejem se Vam priporoča trgovina

PAVEL MOČILNIK
z živili, perilom in in konfekcijo.

Obiščite nas na Glavnem trgu pri vhodu na sejmišče. Pričakujemo Vas z domačo postrežbo in ugodnimi cenami in se veselimo Vašega obiska.

in vratar Beton so uspešno preprečevali vse njihove možnosti. V 65. minuti je Hanzi Wieser prevaral nasprotno obrambo ter vratarja, ki je mislil, da bo sam streljal, podal Hoblu, ki je potem brez težave povešal na 3:0. Boroveljčani so se od sedaj naprej omejili na trdo, deloma brezobzirno igro. Tako so poškodovali Marjana Pandla, ki ga je zamenjal Jože Blažs. Namesto izčrpanega Lipuscha je prišel na igrišče Danilo Prušnik. SAK ni prenehal s svojo ofenzivno igro in bil tako še dvakrat uspešen. V 80. minuti je dal Wieser za glavo 4. gol, v 85. minuti pa je bil spet uspešen Hobel.

S to visoko zmago vodi SAK I po prvem kolu v lestvici 1. D razreda pred moštvom iz Trdnje vasi (Anabichla).

V nedeljo, 29. 8. 1976, igra mladinsko moštvo SAK ob 16.15 na igrišču ASK v Celovcu proti tamkajšnjemu moštvu. Vodstvo SAK prosi igralce, da pridejo pol ure pred tekmo na igrišče.

Obe članski moštvi sta v nedeljo, 29. 8. 1976, prosti. 1. moštvo pa igra prijateljsko tekmo proti SAVA Kranj v Kranju, na igrišču kluba Triglav, ob 10.30.

reči, da se zaradi izmočenega igrišča igra ni mogla normalno razvijati in da so morali obe enajsterici dati od sebe več fizične moči kot običajno. Igralci obeh moštev so veliko streljali na vrata, a žoga ni in ni hotela iti v mrežo, tako da je rezultat ostal do konca igre iz prvega polčasa.

Sodnik je bil dober, saj tudi ni imel veliko dela, ker je bila tekma poštena.

Igrali so: Hanzi Olip, Wasner, Pristovnik, Travnik, Weis, Stanko Olip, Veračnik (Starovasnik), Nante Olip, Franc, Nante in Flori Dovjak.

- Prihodnja tekma bo v nedeljo,
- 29. avgusta, ob 16. uri v Gospe
- Sveti.
- Odslej ima nogometni klub Se-
- le tudi mladinsko moštvo (pod
- 21). Le-to bo prvič igralo, prav
- tako v nedeljo, kot predtekmo
- ob 14.15.

preučevanjem položaja italijanske manjšine v Sloveniji in slovenske narodnostne skupnosti v Italiji so ugotovili, da postajata obe manjšini vedno bolj aktivni in važni socialni sestavini in obenem bistveno prispevata k utrjevanju sodelovanja na mejnem področju. Delegaciji sta v zvezi s tem sporazumom poudarili, da obstoj in svobodno razvijanje obeh manjšin v okviru državne in ustavne ureditve predstavlja pomembno obogatitev socialnega in kulturnega življenja ter dejavnik obojestranskega spoznavanja bližnjih narodov, kar pomeni utrjevanje medsebojnega razumevanja in plodnega sodelovanja. Tisti del Osimskih sporazumov, ki zadeva narodnostne manjšine, sta obe delegaciji razumeli kot važno spodbudo in obveznost za konkretno uresničevanje globalne zaščite manjšin in obrambo njihovih narodnostnih značilnosti ter obenem tudi jamstvo za enak socialni razvoj v skupnostih, v katerih delujejo. Ob isti priložnosti sta delegaciji tudi ugotovili, da obstajajo številni skupni interesi med omejnima področjema za razširitev skupnega sodelovanja med SR Slovenijo in Furlanijo-Julijsko krajino. Na te vidike je opozoril tudi predsednik SR Slovenije Breclj v pismu, ki ga je poslal predsedniku deželnega sveta Pittoniju in v katerem je povabil deželno delegacijo na obisk v Slovenijo. Pismo je osebno izročil jugoslovanski generalni konzul v Trstu Ivan Renko.

Pomagajmo policijsko zasledovanim!

Blizu 40 (štirideset) Slovencev imajo avstrijska policija in sodne oblasti trenutno na svoji zatožni listi. Ti rojaki so na demokratičen način opozarjali na kršenje sedmega člena državne pogodbe, kazenski postopki proti njim pa naj bi po želji neonacističnih sil ustrahovali koroške Slovence in avstrijske demokrate in tako ustvarjali vzdušje, primerno za protiustavno ugotavljanje manjšine v jeseni.

Slovenske mladinske organizacije so na svojem posvetovanju 11. avgusta soglasno sklenile, da pri celovski Hranilnici in posojilnici odprejo KONTO ZA POLICIJSKO ZASLEDOVANE. Ta konto je namenjen podpori žrtev policijskega zasledovanja, se pravi: kritju stroškov, povezanih z dejavnostmi, ki naj pripomorejo policijsko zasledovanim do pravice in ki naj slu-

žijo obveščanju javnosti o terorstičnem postopanju oblasti na Koroškem.

Konto celovške hranilnice je 4478.030, žiro-konto za policijsko zasledovane pa je 2000!

Za konto odgovarjajo izvoljeni zastopniki mladinskih organizacij.

Mladinske organizacije pozivajo vse rojake, da s svojo finančno podporo izrazijo svojo aktivno solidarnost s policijsko zasledovanimi rojaki in da tako prispevajo k uspešni obrambi naših zakonitih demokratičnih pravic!

Imena organizacij:

Kladivo, Klub slovenskih študentov na Dunaju, Klub slovenskih študentov v Salzburgu, Koroška dijaška zveza, Slovenska mladina.

Za mladinske organizacije: Mirko Boročnik, I. r.

Tesla - „poslednji med ...“

(Nadaljevanje s 3. strani)

ali ena ali več umetnih lun, ki bi krožile v orbiti okoli Zemlje. Tako naj bi pravzaprav tehnično uresničili eno od zamisli, ki so Teslo čisto obsedle: brž ko je izvojeval svojo vojno glede prenosa elektrike, se je vrgel na raziskave, kako iz električne energije pridobiti več svetlobe in kako jo izboljšati. Ameriški poznavalci pripisujejo prav tem Teslovim raziskavam primaren pomen v poznejšem razvoju več izredno pomembnih odkritij na raznih področjih.

Pot do rentgenskih žarkov

Tesla je pri svojem delu doživel zmago, ko je leta 1893 na svetovni razstavi v Chicagu zagorelo 250.000 žarnic. Njegove raziskave in izsledki pa so temelj razvoja tudi na tistih področjih, ki segajo celo do ciklotronov, čeprav v Teslovem času ni bilo ne duha ne sluha o ideji, da bi razbijali atome. Ko je Tesla poskrbel za razsvetljavo na svetovni razstavi, je razvil osnove za fluorescenčno žarnico, na katero danes odpade v vsej tehniki razsvetljave levji delež. Znanstvenik je odkril načela in metode, ki so pozneje vodili do odkritja rentgenskih žarkov. Teslova žarnica, pri kateri gre za bombardiranje materiala z molekulami plina, je nakazala enako tehniko, kot so jo uporabili pri ustvarjanju ciklotronov. Princip, lasten izdelavi te žarnice, je v bistvu enak tistemu, na katerem so pozneje izdelali elektronski mikroskop.

Tesla kot človek

Ko so ocenjevali Teslovo dediščino, so temu našemu Ličanu posvetili pozornost tudi kot človeku. In pokazali so razumevanje za njegovo odločitev, ko je leta 1912 zavrnil ponujeno Nobelovo nagrado, katero naj bi si delil z Edisonom.

Nekateri pravijo, da je bil Tesla užaljen zaradi tega, ker so tri leta poprej podelili to nagrado Marconiju kot odkritelju radia, saj so ta-

ko zanikali poprejšnje nedvomno veliko pomembnejše Teslovo delo, ki ga je posvetil brezžičnemu komuniciranju. „Sklep ameriškega vrhovnega sodišča je leta 1942 razveljavil Marconijev patent in dal prav Tesli,“ danes pravi Frank Jenkins.

Teško bi bilo oceniti, v kolikšni meri je bilo Teslovo pomanjkanje posluha za publiciteto in komercializacijo idej napaka in v kolikšni meri vrlina tega velikana znanosti. Po tistem, kar so povedali na Teslovem simpoziju, bi lahko dejali, da je prav to sodilo k Teslovi veličini. Če bi Tesla do kraja obdelal svoje ideje in užil od njih vse stranske koristi, ki so jih bili deležni drugi, najbrž ne bi uspel ne tem koristolovcem, ne svetu, v katerem danes živimo, toliko dati.

Tesla postavil najmočnejši radijski oddajnik na svetu

To razliko je močno čutil tudi v Teslovem delu, ki je imelo za cilj odkriti princip, kako je energijo mogoče prenašati brez žic, kar je bil neuresničen sen njegovega življenja. V izsledke teh raziskav je posegel Marconi. Ta Italijan je pravzaprav izkoristil enega od rezultatov Teslovih raziskovanj. Tesli je prišlo to po svoje prav, ko si je leta 1899 v Coloradu, 2000 m visoko, postavil laboratorij. Sem je prišel, ko je Westinghous za milijon dolarjev prodal svoje patente za izmeničen tok, ki ga niso zanimali več. V gorah je Tesla postavil najmočnejši radijski oddajnik na svetu in poskušal prenesti energijo in ne sporočil.

Posrečilo se mu je, da je v razdalji 26 milj brez žic prižgal 200 žarnic. A ni mu bilo mar, da bi hkrati še obdelal te rezultate, tako pomembne za komuniciranje, in da bi jih spravil v denar. Ko ga je britanski Lloyd povabil, naj zanje zgradi brezžični oddajnik in sprejemnik, po katerem bi lahko prenašali rezultate, je znanstvenik to zavrnil.

(D. B. — Delo)

Šolske knjige 1976-77

Starše in otroke opozarjamo, da ima knjigarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu na razpolago vse šolske knjige, seveda tudi nemške, in sprejema bone („Gutscheine“) za vsako knjigo.

Poslužite se naše knjigarne!

Podprite cilje in prizadevanja Mohorjeve družbe!

Mohorjeva knjigarna

vogal Viktringer Ring — 10.-Oktober-Straße